
DESCOBREIX ELS TERRITORIS SURERS

www.visitterritorisurors.cat

DOSSIER DE PRESENTACIÓ

Visita a la pela del suro al Parc Natural de Los Alcornocales. Foto: GDR de Los Alcornocales

ÍNDEX

➤ La singularitat d'un sistema	3
➤ Els seus valors	4
➤ Gastronomia	8
➤ El suro i els seus productes	9
➤ <i>CORKLANDTOUR. Cork, Landscape & Tourism</i>	10
➤ Espais Naturals Surers	12
Parc Natural de Los Alcornocales	13
Parc Natural de la Sierra de Hornachuelos	17
Parc Nacional de Cabañeros	21
Paratge Natural d'Interès Nacional de l'Albera	25
Espai d'Interès Natural Les Gavarres	29
Parc Natural del Montseny	33
Parc Natural del Montnegre i el Corredor	37
Parc Natural de la Serra d'Espadà	41
Zona d'Interès Regional Sierra de San Pedro	45
Parc Natural Tajo Internacional	49
➤ Municipis Surers	54
Hornachuelos	55
Los Barrios	58
Sestrica	61
Navahermosa	64
Muelas del Pan	67
Agullana	70
Calonge	73

Cassà de la Selva	76
Llagostera	79
Palafrugell	82
Sant Celoni	85
Santa Coloma de Farners	88
Tordera	91
Eslida	94
San Vicente de Alcántara	97
Mancomunitat Sierra de San Pedro	100
► Museus i Centres d'Interpretació Surers	104
La Suberoteca d'Andalusia	105
Centre de Visitants El Aljibe	108
Centre d'Interpretació El Alcornocal	111
Museu del Suro	114
Centre d'Interpretació Can Caciques	117
Centre de Visitants del Parc Natural de la Serra d'Espadà	120
Museu de la Identitat del Suro	123
► Com descobrir els territoris surers?	127
► Experiències turístiques	135

LA SINGULARITAT D'UN SISTEMA

Els paisatges i els assentaments humans que els habiten estan, a la major part del món, íntimament lligats. L'homo sapiens, en tant que espècie, ha modelat, fent-los evolucionar, els paisatges originals. No obstant, aquesta activitat ha tingut, té i tindrà, formes i intensitats diverses que donen com a resultat paisatges més o menys humanitzats, més o menys substituïts després de la seva destrucció parcial o total, més o menys conservats després de patir el seu procés de colonització.

Les suredes ocupen únicament una petita part del nostre planeta: es desenvolupen al Mediterrani (des de Croàcia fins a la Península Ibèrica a Europa i a bona part del Magreb), així com a la vessant atlàntica de Marroc, Portugal i el sud-oest de França. L'extensió és gran en si mateixa però reduïda a escala planetària. La seva ubicació és estratègica per ocupar bona part d'un dels nusos de les principals civilitzacions mundials: la greco-romana primer, l'islam i el cristianisme després.

Degut a tot això, la sureda ha estat explotada al llarg de milers d'anys, cosa que no ha impedit que hagi arribat al nostre temps en un estat de conservació més que acceptable. Aquesta situació s'explica ja que el més apreciat de l'alzina surera és l'escorça de l'arbre, el suro, una part renovable que es pela periòdicament i d'aquesta manera assegura la continuació del sistema.

És sobradament conegut que el Mediterrani i les seves zones adjacents constitueixen un extraordinari trencaclosques de llengües, cultures, paisatges i climes. A moltes d'elles, les que convenen a les exigències del sòl i clima de l'alzina surera, s'adapta el nostre arbre, constituint un paisatge singular i divers.

L'ús principal del suro, els taps, ha obligat a les comunitats sureres a colonitzar el món, molt més extens, del seu principal aliat: el vi. Això ha obligat a les àrees sureres a evolucionar i a les seves poblacions a viatjar, els ha donat un caràcter cosmopolita fruit dels intercanvis i de la progressiva revolució industrial que va exigir l'esmentada producció.

Per tot això hem arribat a una interessantíssima situació: el món del suro ha evolucionat cap a la modernitat conservant les seves essències. Avui, els pobles surers i els seus paisatges són un mosaic irrepetible de gran riquesa natural i antropològica.

Pel viatge constitueixen tot un món a descobrir: muntanyes i planes amb boscos espessos, impenetrables per la densitat del seu estrat arbustiu, deveses immenses amb exemplars magnífics i nets horitzons interminables, boscos atlàntics menys avars en l'economia de l'aigua, a la vegada que generosos mostrant-nos la seva flora de molses i líquens. I ben a prop de tots ells, petites viles, pobles i ciutats que s'han industrialitzat, que s'han especialitzat en la cura silvícola, que conserven, orgullosos, la seva ancestral condició de municipis surers.

A tots aquests nuclis existeix un urbanisme peculiar, tenen la seva arquitectura, el seu patrimoni cultural, la seva arqueologia, ofereixen una gastronomia pròpia i en les seves moltes llengües ens parlen i expliquen el comú: l'alzina surera, el suro, la seva història i aplicacions, el seu ús i bellesa.

Recórrer el món del suro: tot un repte pel viatger. Un viatge llarg, múltiple, intens, ric en sensacions, que el portarà, finalment, al coneixement de la diversitat d'un sistema. Un magnífic objectiu pel nostre temps de vacances i oci.

Lluís Medir Huerta, cofundador de RETECORK i ex President de la Comissió Executiva

ELS SEUS VALORS

Els territoris surers són exclusius d'una part molt concreta del Mediterrani Occidental.

Els boscos de sureda i el suro **només es troben a set països del món: Portugal, Espanya, França, Itàlia, Marroc, Argèlia i Tunísia.**

Aquests territoris gaudeixen d'un **entorn de qualitat, d'un patrimoni cultural ric i ofereixen la possibilitat de realitzar múltiples i diverses activitats en un paisatge singular.**

PATRIMONI NATURAL

Els paisatges surers són destacablement rics en relació a flora i fauna, amb uns **índexs de biodiversitat superiors als de molts altres ecosistemes.**

La presència d'espècies en perill d'extinció i una rica avifauna, els converteix en un **gran atractiu pels naturalistes.**

No ens ha d'estranyar la seva elevada biodiversitat si tenim en compte que la seva àrea de distribució té característiques climàtiques molt diferents i un relleu bastant variable en tot el Mediterrani, entre altres factors que li atorguen diferències en el grau de maduresa del bosc, la seva estructura o la presència de determinada fauna endèmica.

Les espècies més emblemàtiques i conegudes que habiten aquests territoris en quant a fauna són el cérvol comú (*Cervus elaphus*), l'àguila daurada (*Aquila chrysaetos*) i el linx ibèric (*Lynx pardinus*). Pel que respecta a flora, destaca l'arbust conegut com *ojaranzo* (*Rhododendron ponticum ssp. baeticum*).

La presència i conservació de les suredes suposa uns **beneficis ambientals** pel nostre entorn immediat i pel planeta:

► **Redueix el risc d'incendis:**

L'alzina surera és molt resistent al foc gràcies a la protecció que li proporciona la capa de suro que l'envolta i la seva ràpida i alta capacitat de rebrotar.

► **És una reserva de biodiversitat:**

La pèrdua de biodiversitat és un dels estigmes del nostre temps contra el que hem de lluitar en benefici, a llarg termini, de tota la humanitat. La sureda és, precisament, molt diversa i alberga una gran riquesa biològica.

► **Frena la desertificació:**

La desertificació és un procés de degradació ecològica en la que el sòl fèrtil i productiu perd el seu potencial de producció, principalment per causes antròpiques. Els principals factors de desertificació són la destrucció de la coberta vegetal, l'erosió del terreny i la falta d'aigua. En molts indrets, la sureda constitueix una veritable frontera amb zones de sòls empobrits.

► **Té un paper rellevant al cicle de l'aigua:**

L'efecte de les copes, el sotabosc i la matèria orgànica del sòl frenen l'aigua de la pluja i, a més de mitigar el seu efecte erosiu, facilita que el sòl pugui absorbir més, el que significa un factor favorable a l'alimentació dels aquífers amb aigua que, sense aquesta vegetació, es perdria per vessament.

► **Reté CO₂ contribuint a frenar el canvi climàtic:**

En el cas de la sureda, com millor sigui gestionada, més elevada serà la seva taxa de fixació d'hidrogen de carboni. Per generar la capa de suro, l'alzina surera ha d'absorbir una quantitat de CO₂ addicional. Així, segons l'Institut del Suro, la Fusta i el Carbó Vegetal d'Extremadura, una sureda ben gestionada reté 6.200 kg de CO₂ per hectàrea i any, enfront als 3.600 kg d'una sureda en la qual no es realitza cap tipus de tasca, o els 2.200 kg que, de mitjana, fixen els boscos reforestats a Espanya.

Sierra de San Pedro. Foto: Mancomunitat Sierra de San Pedro

La vitalitat del medi rural vinculat a la indústria surera permet oferir **experiències singulars** davant d'un mercat turístic que valora creixentment l'autenticitat de les propostes.

La sureda és un espai en que l'home i la natura han tingut una antiga, intensa i productiva relació.

Poden ser elements d'interès pel visitant:

- **La gestió forestal orientada a la producció del suro, especialment la pela.** Aquest és el procés que es realitza a l'arbre per l'extracció del suro. No causa cap impacte negatiu, i és clar, no requereix la tala de l'alzina surera. Es realitza a través de mitjans manuals i no necessita maquinària específica, sinó coneixements i tècnica.
- **Les deveses,** com a model de desenvolupament sostenible i paisatge emblemàtic.
- **Altres activitats forestals:** el carboneig, la caça, l'apicultura i la recol·lecció i aprofitament de diferents productes com els bolets i les herbes medicinals o aromàtiques.
- **L'arquitectura rural:** elements de pedra seca, sèquies, molins, pous, masos, barraques, etc.
- **Altres elements intangibles:** mites, rutes històriques, creences, llegendes, cançons, danses, llengües, costums i formes de vida.

La pela del suro. Foto: Fons fotogràfic del GDR de Los Alcornocales

En relació al **patrimoni urbà**, el desenvolupament de la indústria surera ha marcat profundament el caràcter dels municipis surers a partir del segle XVII. Aquesta indústria deu la seva existència a la fabricació i comercialització del tap de suro, i la seva activitat econòmica va ser molt important per un nombre elevat de municipis durant el segle XIX i principis del XX.

Avui en dia s'ha transformat en una **indústria competitiva** que produeix sota criteris d'alta qualitat.

Per això, ha deixat i continua deixant la seva petjada a **l'arquitectura, la literatura, la música, els personatges històrics** o, simplement, a **la vida quotidiana de les persones de l'indret**.

Per descobrir tot aquest patrimoni, els municipis surers compten amb **equipaments culturals i elements d'interès** que podem sintetitzar en:

- La tasca conjunta entre Museus i Centres d'Interpretació Surers.
- El patrimoni industrial.
- Las trames urbanes amb edificis singulars.
- Les visites a fàbriques i tallers artesans que treballen el suro.

GASTRONOMIA

Els territoris surers estan situats, majorment, a **entorns rurals i en un marc mediterrani**, per tant, ofereixen:

- Agricultura de proximitat
- Productes forestals: bolets, plantes aromàtiques, etc.
- Especialitats locals vinculades a la cuina mediterrània
- Producció local de vi

Visitant aquests territoris **no només trobarà producte en si mateix, sinó el coneixement de la seva elaboració, amb activitats com:**

- Visites a vinyers i bodegues
- Tast de vi i maridatges amb altres productes locals
- Visites a explotacions de producció agrària i forestal
- Possibilitat de recol·lectar productes que després seran consumits
- Tallers d'elaboració de mermelades, preparació d'olives, etc.

Aquests elements garantitzen una **gastronomia rica, variada i amb caràcter**.

Cal destacar que la zona de producció surera coincideix, en bona mesura, amb la de **producció de vi i oli**, cosa que permet combinar la visita d'alguns dels elements més emblemàtics de la cuina mediterrània.

Cultura mediterrània. Foto: Lluís Català

EL SURO I ELS SEUS PRODUCTES

El suro és un material elàstic, impermeable, compressible, aïllant, lleuger i resistent al foc. **Imaginin la quantitat d'usos que pot oferir aquest material!**

De tots ells, el més emblemàtic ha estat, i segueix essent, **el tap** per a vi, considerat l'espina dorsal del sector econòmic en aquests territoris, encara que és molt interessant descobrir i sorprendre'ns amb **moltes altres aplicacions** d'aquest material.

Foto: APCOR i Institut Català del Suero (taps)

CORKLANDTOUR. CORK, LANDSCAPE & TOURISM. VALORITZACIÓ SOCIAL I TURÍSTICA DELS PAISATGES SURERS

Al llarg d'aquest dossier, descobrirà el món del suro a través dels seus municipis, els espais naturals on s'ubiquen i els museus i centres d'interpretació. Tot això mitjançant el projecte **CORKLANDTOUR. Cork, Landscape & Tourism. Valorització social i turística dels paisatges surers**, el qual rep la col·laboració de la Fundació Biodiversidad, del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient.

Aquest projecte pretén fomentar el desenvolupament local dels territoris surers i la sensibilització sobre la importància i singularitat del seu patrimoni natural i cultural mitjançant la valorització turística.

Municipis surers membres de RETECORK

ESPAIS NATURALS SURERS

Parc Natural de Los Alcornocales. Castellar de la Frontera, embassament de Guadarranque. Foto: Lluís Català

ESPAIS NATURALS SURERS

Els paisatges del suro són els paisatges de *Quercus suber*, una espècie endèmica de la conca mediterrània. La meitat de la superfície mundial de sureda es troba a la Península Ibèrica, sobretot a la zona sud occidental, una bona part al nord d'Àfrica, i la resta es reparteix entre el sud de França, el litoral oest d'Itàlia i les illes de Còrsega, Sardenya i Sicília.

La diversitat del paisatge surer és un dels seus béns més preuats. No ens ha d'estranyar si tenim en compte que la seva àrea de distribució té característiques climàtiques molt diferents, així com la intensa i antiga relació de l'home amb aquest ecosistema.

A Espanya s'han localitzat 24 espais naturals amb presència de sureda, alguns tan emblemàtics com el Parc Natural de Doñana.

A continuació els oferim unes pinzellades del que poden descobrir a través dels espais naturals més vinculats als municipis surers, però no dubtin en consultar la nostra pàgina web (www.visitteritorissurers.cat) per conèixer-los en profunditat i **les possibilitats que posen al nostre abast.**

Parc Natural del Estrecho. Foto: Lluís Català

PARC NATURAL DE LOS ALCORNOCALES

Aquest Parc Natural està situat a l'extrem occidental de la Serralada Bètica. Constituït per un conjunt de serres de relleu abrupte i acusades pendents, presenta el seu punt més alt al pic de l'Aljibe (1.092 metres). És el tercer en extensió dels espais naturals protegits d'Andalusia i pertany majoritàriament a la província de Cadis, excepte l'extrem nord occidental que forma part de Màlaga.

La superfície protegida és de 167.767 hectàrees i les seves masses de sureda han estat catalogades entre els principals boscos residuals comunitaris, així com la seva riquesa biològica.

Parc Natural de Los Alcornocales. Alcalá de los Gazules, El Picacho. Foto: Lluís Català

VEGETACIÓ, FLORA I FAUNA SINGULAR

El Parc Natural posseeix una extensió de sureda de 119.000 hectàrees, gairebé el 50% del total que es troba a Andalusia. Als tàlvegs i ombres la sureda dóna pas als roures de fulla petita, i a les vessants de sòls més pobres cedeix el terreny al matoll de brucs, estepes i brugueroles. **La vegetació singular en aquesta zona és la que ocupa les estretes capçaleres dels rierols, formant boscos de ribera anomenats *canutos*, que s'estenen per les vessants més humides i reben doncs el nom de boscos de boira.** Cal destacar la presència de tres espècies de flora: *Culcita macrocarpa*, *Marsilea ba-tardae* i *Narcissus viridiflorus*.

El Parc alberga una interessant comunitat faunística, resultat de la riquesa dels ecosistemes naturals presents i del seu bon grau de conservació.

S'ha detectat la presència de **més de 250 espècies de vertebrats, entre els quals ressaltem el grup de les aus com el més nombrós.** A continuació, i amb una xifra més baixa, es troben els mamífers, els rèptils, els amfibis i els peixos.

PATRIMONI

L'espai natural compta amb un **patrimoni rural de gran importància, lligat a les activitats tradicionals i els valors naturals de la zona.** Entre els elements de valor destaca el **patrimoni arqueològic** de l'època prehistòrica, que consta des de dòlmens a pintures rupestres, jaciments d'època romana, nombrosos castells i monuments medievals.

A més, ressalta el **patrimoni etnològic lligat a les activitats tradicionals**, podent trobar molins d'aigua o vestigis relacionats amb el carboneig.

Una de les activitats més destacables és la pela i la transformació del suro. Suposa l'esdeveniment social i econòmic del calendari anual del Parc, mostrant els molts usos que ofereix aquest material a través dels tallers artesanals que s'ofereixen.

Més informació:

www.alcornocales.org/gestor//images/patrimonio/FOLLETO_PATRIMONIOALCORNOCALLES.pdf

MUNICIPIS A L'ÀREA PROTEGIDA

Dins de l'àrea protegida trobem els següents municipis de la província de Cadis: Alcalá de los Gazules, Algar, Algeciras, Arcos de la Frontera, Los Barrios, Benalup-Casas Viejas, Benaocaz, El Bosque, Castellar de la Frontera, Jerez de la Frontera, Jimena de la Frontera, Medina-Sidonia, Prado del Rey, San José del Valle, Tarifa i Ubrique. A la província de Màlaga, trobem el municipi de Cortes de la Frontera.

La traginaria. Foto: Fons fotogràfic del GDR de Los Alcornocales

RUTES I CAMINS

Existeixen diferents **rutes** que ens mostren el **patrimoni arqueològic i etnològic** lligat a aquest espai natural.

Entre elles, destaquem la ruta dedicada a la prehistòria, una altra a l'època romana i la que ens mostra el patrimoni lligat a l'època medieval.

D'altra banda, existeixen també **senders que ens endinsen als més singulars paratges**, com la **ruta del Corredor Verde**, la ruta entre **Tarifa i Los Barrios** o la de **Ribera de Palmones**.

SERVEIS I MÉS INFORMACIÓ

A l'espai podem trobar els següents serveis:

- ▶ Activitats d'educació ambiental
- ▶ Aparcament i àrea de Picnic
- ▶ Centre d'educació ambiental
- ▶ Centre de Visitants
- ▶ Itineraris senyalitzats
- ▶ Material divulgatiu i plafons informatius
- ▶ Observatori de fauna
- ▶ Visites guiades

Oficina del Parc Natural de Los Alcornocales

Ctra. Alcalá-Benalup-Casas Viejas.

Km 1, junt a CEDEFO

11180 Alcalá de los Gazules, Cadis

T. 956 418 901

pn.alcornocales.cma@juntadeandalucia.es

www.alcornocales.org

A Alcalá de los Gazules trobaran l'**Aula de naturalesa El Picacho** i el **Centre de Visitants El Aljibe**; i punts d'informació a Los Barrios, Jimena de la Frontera i Benalup-Casas Viejas. A més, els apassionats del turisme actiu, no poden deixar d'acostar-se al recentment inaugurat **Centre BTT Alcornocales, a Los Barrios**, on els indicaran rutes, serveis i tot sobre l'entorn.

Ojaranzo. Foto: Fons fotogràfic del GDR de Los Alcornocales

Fonts: Informació facilitada per ACER. Associació per a la Conservació de l'Entorn i la Recerca; i extreta de www.alcornocales.org, www.juntadeandalucia.es, www.andalucia.org, www.gdralcornocales.org i Viquipèdia.

PARC NATURAL DE LA SIERRA DE HORNACHUELOS

Es situa al sector occidental de la província de Còrdova, formant part del massís de Sierra Morena. La serra presenta un relleu suau i els seus cims arriben a una alçada màxima de 725 metres sobre el nivell del mar.

El Parc, amb gairebé 60.000 hectàrees, fou declarat l'any 1989 i alberga una de les zones de bosc mediterrani, principalment alzines i alzines sureres, i de ribera millor conservades de Sierra Morena.

Juntament amb la Sierra Norte de Sevilla i la Sierra de Aracena i Picos de Aroche, conforma la Reserva de la Biosfera Deveses de Sierra Morena.

Seminari, Hornachuelos. Foto: Oficina de Turisme d'Hornachuelos

VEGETACIÓ, FLORA I FAUNA SINGULAR

L'element vegetal més abundant és l'alzina, acompanyada d'alzines sureres i roures de fulla petita als paratges més humits, o per l'ullastre a la Vega del Guadalquivir. A les zones alterades per l'acció humana predomina l'estepa, i a altres zones de matoll trobem el llentiscle, la murta, el garric i l'arboç. A la meitat sud, es localitza un enclavament amb abundància de calç on s'hi desenvolupen el garrofer, el margalló i l'ullastre.

Els boscos de ribera acullen els abundants cursos fluvials del Parc i destaquen les formacions de boscos en galeria de salzes. **Aquest espai té un gran interès botànic**, no només per l'abundància d'espècies que en ell s'hi troben, sinó també per l'elevat nombre d'endemismes presents. **La principal amenaça sobre la vegetació és la intensa càrrega ramadera a la que està sotmesa la zona.**

S'ha constatat la presència d'unes 425 espècies animals. Actualment, **la Sierra de Hornachuelos acull la segona colònia de voltor negre d'Andalusia i tres colònies més de voltor comú.** Es localitzen varis nius d'àguiles, daurada i cuabarrada, a les grans copes dels arbres, davant l'escassetat de parets rocoses on nidificar. **Així mateix, s'observa la presència, escassa però sempre interessant, de l'amenaçada cigonya negra.**

Fins a 30 espècies de mamífers habiten a l'espai natural, destacant el gairebé extingit linx ibèric, la mangosta comuna i la llúdria. D'altra banda, les nombroses poblacions de cérvol i porc senglar han possibilitat que la serra sigui **considerada com a reserva cinegètica de primera magnitud a nivell nacional.**

PATRIMONI

El ric patrimoni arquitectònic, històric i artístic dels pobles de la Sierra de Hornachuelos inclou jaciments prehistòrics, restes de viles preromanes i romanes, castells, torres i muralles medievals, antics monestirs, esglésies renaixentistes i cases senyoriales. Per exemple, a Almodóvar del Río podem gaudir del **Castell d'Almodóvar o de la Floresta**, o de les **restes romanes i les torres àrabs que trobarem al municipi de Posadas.**

A més, al cor d'aquest espai protegit ens trobem amb **dos nuclis historicoartístics de gran renom: San Calixto i el Seminari de Nuestra Señora de los Ángeles.**

MUNICIPIIS A L'ÀREA PROTEGIDA

A la Sierra de Hornachuelos només podem trobar 5 nuclis, tots ells a la província de Còrdova: Almodóvar del Río, Còrdova, Hornachuelos, Posadas i Villaviciosa de Còrdova.

ESPAIS NATURALS SURERS

Castell de la Floresta, Almodóvar del Río. Foto: Parc Natural de la Sierra de Hornachuelos

RUTES, CAMINS I ALTRES

Existeixen **vàries rutes i senders senyalitzats**, així com l'opció de descobrir el Parc a través del programa anomenat ***Naturaleza para todos***.

Es tracta d'una ruta de 4 hores, aproximadament, i es surt del **Centre de Visitants de Laguna de Zóñar**.

Més informació:

www.juntadeandalucia.es/medioambiente/servtc5/ventana/actividadesCategoriaFicha.do?idActividad=112&numero=1&nomCamp=FICHA%20ACTIVIDAD&e

D'altra banda, l'empresa **Moramiel Oro, S.L.**, ofereix al visitant l'opció de realitzar **un taller apícola, consistent en diverses activitats com l'extracció de la mel, la visita a l'envasadora, taller d'espelmes de cera...**

També podran adquirir productes fets amb mel com caramels, fruits secs o cosmètica, i objectes d'artesanía realitzats amb suro.

Més informació:

www.moramiel.com/es/taller-apicola

SERVEIS I MÉS INFORMACIÓ

A l'espai podem trobar els següents serveis:

- ▶ Activitats d'educació ambiental
- ▶ Aparcament
- ▶ Àrea de Picnic
- ▶ Centre d'educació ambiental
- ▶ Centre de Visitants
- ▶ Itineraris senyalitzats
- ▶ Material divulgatiu
- ▶ Observatori de fauna
- ▶ Plafons informatius
- ▶ Visites guiades

Centre de Visitants de Huerta del Rey

Oficina de Turisme d'Hornachuelos

Carretera CO-142

Hornachuelos-San Calixto, km 1

T. 957 579 656

huertadelrey@hotmail.es

Fonts: Informació facilitada per ACER. Associació per a la Conservació de l'Entorn i la Recerca; i extreta de www.hornachuelosrural.com, www.juntadeandalucia.es, www.andalucia.org, www.moramiel.com i Viquipèdia.

PARC NACIONAL DE CABAÑEROS

Aquest Parc, ubicat als Montes de Toledo, està íntimament lligat a la història de Toledo, que des del segle XIII al XIX, fou de la seva propietat. El 1988, Cabañeros va ser declarat Parc Natural, passant a ser Parc Nacional el 1995, amb una extensió superior a les 40.000 hectàrees.

Les serres d'aquest Parc estan molt erosionades i presenten un aspecte ondulat. L'altitud oscil·la entre els 620 metres al nivell basal, fins els 1.500 metres als cims del Rocigalgo. Ocupa part de les províncies de Ciutat Real i Toledo, i **és Zona d'Especial Protecció per les Aus (ZEPA) i Lloc d'Importància Comunitària (LIC).**

Torres d'Estena. Foto: Parc Nacional de Cabañeros

VEGETACIÓ, FLORA I FAUNA SINGULAR

Cabañeros compta amb 1.000 espècies catalogades de plantes vasculares. **Roures de fulla petita, aurons, alzines i alzines sureres originen un bosc de caràcter mixt, que juntament amb l'aromàtic matoll mediterrani, són el més genuí paisatge ibèric.** Llacunes i bassals es cobreixen de ranuncles, mentre que als trams d'aigües tranquil·les i profundes del riu Bullaque són habituals els nenúfars grocs.

La vegetació de ribera d'aquestes zones arriba a certa espessor en forma de boscos galeria, formats, principalment, per salzes i freixes.

Entre les espècies contemplades al Catàleg Regional d'Espècies Amenaçades de Castella-la Manxa que podem trobar al Parc, cal destacar **el teix, el lloro, el satirí de tres bulbs i el jonc blanc.**

Aquí viuen prop de 200 espècies d'aus, entre les que destaquen rapinyaires de gran grandària com el voltor negre, l'àguila imperial ibèrica i l'àguila dau-rada. Les *rañas* (planes entre les ondulacions de la serra) acullen aus de zones obertes com el pioc salvatge, el sisó i la cogullada vulgar. **Cabañeros és també terra de grans mamífers, podent contemplar el cérvol, el senglar i el cabirol.**

Cérvols. Foto: Parc Nacional de Cabañeros

ESPAIS NATURALS SURERS

PATRIMONI

La presència de l'home al Parc és molt antiga, les restes dels primers pobladors daten del Paleolític Inferior. També s'han localitzat petits poblats de l'Edat de Bronze. Precisament, de les cabanes de pastors i carboners ha pres el nom el paratge i el propi Parc.

A Cabañeros podem trobar gran quantitat de monuments i elements del **patrimoni històric**

RUTES I CAMINS

Per poder descobrir el Parc Nacional de Cabañeros existeixen una **llarga llista de senders i recorreguts per realitzar, tant de manera individual com en companyia d'un guia**. A més, es poden dur a terme a peu, en bicicleta o en vehicle 4x4.

Cal destacar que ofereixen també visites per grups organitzats, per famílies, rutes per *birdwatching*, rutes a cavall, descens en kayak o diferents tallers.

Més informació:

www.visitacabaneros.es/actividades.php

SERVEIS I MÉS INFORMACIÓ

Dins l'espai podem trobar els següents serveis:

- Activitats d'educació ambiental
- Aparcament i àrea de picnic
- Centre de Visitants
- Itineraris adaptats
- Itineraris senyalitzats
- Material divulgatiu
- Plafons informatius
- Visites guiades

construït, com el castell i la torre de Malamonedada de Hontanar, així com el jaciment arqueològic del mateix nom. A Retuerta del Bullaque, trobem el **museu de la Fauna de Cabañeros, Zoorama**, espai on es mostra al visitant les espècies animals que habiten al Parc, així com les seves gents i tradicions.

Actualment, a alguns indrets de l'interior de Cabañeros **es segueix practicant la pela del suro i l'apicultura.**

MUNICIPIS A L'ÀREA PROTEGIDA

Al Parc Nacional trobem els municipis d'Alcoba de los Montes, Horcajo de los Montes, Navas de Estena i Retuerta del Bullaque, de la província de Ciutat Real; i Hontanar i Los Navalucillos, a la província de Toledo.

ESPAIS NATURALS SURERS

Oficina del Parc Nacional de Cabañeros

Crta. Abenójar-Torrijos s/n
13194 Pueblonuevo del Bullaque, Ciudad Real
T. 926 783 297
cabaneros@mma.es

Poden trobar un **Centre de Visitants** a Alcoba de los Montes, **Museu Etnogràfic i d'Informació** a Alcoba i Horcajo i **punts d'informació** a Navas de Estena i a Los Navalucillos.

Cornises del doll. Foto: Parc Nacional de Cabañeros

Fonts: Informació facilitada per ACER. Associació per a la Conservació de l'Entorn i la Recerca; i extreta de www.alcobadelosmones.es, www.turismocastillalamancha.es, www.navasdeestena.org, www.reuertadelbullaque.com, www.los-navalucillos.com, www.visitacabaneros.es, www.diputoledo.es, www.magrama.gob.es i Viquipèdia.

PARATGE NATURAL D'INTERÈS NACIONAL DE L'ALBERA

La Serra de l'Albera és el nom que rep el tram oriental del Pirineu.

Separa les planes de l'Empordà i el Rosselló, i des de 1659, pel tractat dels Pirineus, la seva línia de cresta estableix la frontera franc-espanyola.

Constitueix una unitat ecològica i paisatgística de gran qualitat on pot observar-se la transició entre les espècies pròpies de la serralada pirinenca i les més típicament mediterrànies. Aquest sector fou declarat Paratge Natural d'Interès Nacional el 1986 i compta amb una superfície de 4.207 hectàrees.

Posteriorment, s'estableix la creació de dues reserves parcials en el si del Paratge: **la Reserva Natural Parcial de la capçalera del riu Orlina**, de 384 ha, **amb la finalitat de preservar la flora**, especialment la fageda; i **la Reserva Natural Parcial de la Vall de Sant Quirze**, de 585 ha, **per a la protecció de la tortuga mediterrània.**

L'Albera, Banyuls. Foto: Lluís Català

VEGETACIÓ, FLORA I FAUNA SINGULAR

Existeixen diferències importants entre el sector oriental i l'occidental. Així, el sector de Requesens-Baussitges presenta les zones més humides i elevades, amb una vegetació extraordinària: suredes, alzinars, castanyers, etc. La zona de Baussitges alberga l'alta vall del riu Orlina, on persisteixen les poblacions de faig més orientals de la Península.

D'altra banda, el sector de Sant Quirze de Colera és una zona de característiques plenament mediterrànies i que, lamentablement, ha estat castigada pels incendis forestals.

En el Paratge Natural hi ha diverses espècies vegetals protegides. Destaquen dos arbres: el teix i el grèvol. De la resta d'espècies destaquen les orquídiades.

L'espècie animal més valuosa de l'Albera és la tortuga mediterrània. La zona oriental és l'únic lloc de la Península on sobreviu aquest rèptil, i es tracta d'una població realment relictada en greu perill d'extinció.

És remarcable la **gran diversitat de ratpenats** que habiten en aquest espai, i **del grup de les aus rapinyaires, ressaltar l'àguila daurada, l'àguila cuabarrada i el duc.** En quant als carnívors, **a més de la guineu, trobem la fagina, la mostela, la geneta comuna i el gat salvatge.**

PATRIMONI

El massís de l'Albera, per tenir els serrals i muntanyes de menor alçada de tot el Pirineu, **ha estat sempre lloc de pas.** No és d'estranyar que en les seves vessants meridionals es trobi **una de les concentracions més importants de monuments megalítics de Catalunya.**

A la línia fronterera amb França es troben **les runes de l'antic monestir de Santa Maria de Panissars** (segle XI), i **excavacions arqueològiques recents han descobert vestigis de la calçada romana.**

Existeix un ric patrimoni d'art romànic. En l'àmbit del Paratge, **el monument més notable és l'antic monestir benedictí de Sant Quirze de Colera.** A prop es troba l'antiga parròquia de Santa Maria de Colera, també romànica, tot dins del terme de Rabós.

En el terme de La Jonquera es troben **les restes del castell de Rocabertí** i molt a prop trobem el santuari de Santa Maria de Requesens, centre de devoció popular. A més, **belles mostres de l'arquitectura popular** són les cases senyoriales dels pobles com Can Laporta, a La Jonquera, o la casa dels marquesos de Camps, a Espolla.

ESPAIS NATURALS SURERS

Castell de Requesens. Foto: J.A. Fernández Castro

RUTES, CAMINS I ALTRES

Tot el paratge està ple de rutes i camins per realitzar a peu o en bicicleta i descobrir, a través d'ells, monuments megalítics o els entorns de Sant Quirze de Colera i Requesens.

Destacar també la presència del Centre de Reproducció de Tortugues de l'Albera.

MUNICIPIS A L'ÀREA PROTEGIDA

Dins del Paratge Natural trobem els municipis d'Espolla, La Jonquera i Rabós d'Empordà, tots ells a la província de Girona.

SERVEIS I MÉS INFORMACIÓ

Dins l'espai podem trobar els següents serveis:

ESPAIS NATURALS SURERS

- Activitats d'educació ambiental
- Aparcament
- Àrea de Picnic
- Centre de Visitants
- Itineraris senyalitzats
- Material divulgatiu
- Plafons informatius
- Visites guiades

Oficina administrativa i Centre d'Informació

Rectoria Vella
C. Amadeu Sudrià 3
17753 Espolla, Girona
T. 972 545 079

Centre d'Informació i Exposició permanent

Can Laporta
C. Major 2
17700 La Jonquera, Girona
T. 972 555 713

Senglar amb les seves cries. Foto: Jaume Justafre

Fonts: Informació facilitada per ACER. Associació per a la Conservació de l'Entorn i la Recerca; i extreta de www.gencat.cat, www.empordaturisme.cat, www.tortugues.cat i Viquipèdia.

ESPAI D'INTERÈS NATURAL LES GAVARRES

Les Gavarres constitueixen l'extrem septentrional de la Serralada Litoral Catalana.

Aquest massís, de reconeguts valors científics, ecològics, paisatgístics, culturals i socials, fou declarat Espai d'Interès Natural el desembre de 1992, **amb una superfície de 28.672**

hectàrees, i inclòs a la Red Natura 2000.

Constitueix una veritable barrera física entre el Baix Empordà i la Selva, essent el seu pic més alt el Puig de la Gavarra, de 532 metres d'alçada, seguit pel Puig d'Arques, amb 527 metres.

Les Gavarres, Romanyà de la Selva. Foto: Lluís Català

ESPAIS NATURALS SURERS

VEGETACIÓ, FLORA I FAUNA SINGULAR

En aquest massís es localitzen les suredes i els boscos de pi marítim més importants del territori català. Destaca també la vegetació de torrents i ombries humides, més pròpia d'ambients euro-siberians, com els boscos de verns, avellaners i castanyers, que contrasten amb la resta del territori predominantment mediterrani. **En relació a flora singular, ressaltar les isoetàcies i les orquídies, la més especial de les quals és el satirí de tres bulbs.**

Existeix també una gran diversitat faunística. El grup més estudiat i abundant és el de les aus, entre elles, aus rapinyaires com el duc, el mussol noi i l'esperver.

Cal destacar la presència de 14 espècies de ratpenats, tots ells protegits i algun de bastant estrany com el ratpenat de peus grossos.

PATRIMONI

El patrimoni cultural de Les Gavarres és ric i divers. Entre les **restes arqueològiques** més rellevants figuren més de 40 monuments funeraris. Al llarg dels anys, **la cultura ibèrica i els romans van poblar la zona, així que trobem també vestigis de les esmentades civilitzacions.**

A partir del segle X, unes petites comunitats d'agricultors es van instal·lar al cor del massís i es van constituir al voltant d'unes esglésies que van generar una nova organització del territori: la parròquia.

L'evolució interna a la societat del massís va ser paral·lela al desenvolupament dels mercats urbans de Girona i Barcelona, i **aquest fet va fer que les terres de Les Gavarres es fossin dedicant a activitats econòmiques vinculades a l'explotació del bosc i dels recursos naturals com la llenya, el carbó, els forns de calç i vidre, els pous de gel, etc.**

El **patrimoni arquitectònic** que podem trobar a cadascun dels municipis que formen part del massís bé mereix ser visitat.

MUNICIPIS A L'ÀREA PROTEGIDA

Dins l'Espai d'Interès Natural trobem els municipis de Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura, Calonge, Cassà de la Selva, Castell-Platja d'Aro, Celrà, Forallac, Girona, Juià, La Bisbal d'Empordà, Llagostera, Llambilles, Madremanya, Mont-ras, Palafrugell, Palamós, Quart, Sant Martí Vell, Santa Cristina d'Aro, Torrent i Vall-llobrega, tots ells a la província de Girona.

ESPAIS NATURALS SURERS

Les Gavarres, Peratallada. Foto: José Jiménez i Montse López (ACER)

RUTES, CAMINS I ALTRES

El massís de Les Gavarres és un indret perfecte per practicar senderisme o fer excursions en bicicleta.

Altres activitats turístiques per descobrir Les Gavarres i els seus voltants les ofereix l'empresa Globus Empordà: un **viatge en globus**, tant per adults com per nens i nenes, que no deixa indiferent, **o excursions a cavall o amb carruatge**.

Una altra divertida opció poden ser les **activitats i tallers que ofereixen empreses d'educació ambiental**, com Pipistrellus S.C., **per descobrir els oficis de Les Gavarres o bé recol·lectar fruits silvestres**, entre moltes altres alternatives.

També podem observar el firmament des d'un lloc privilegiat, el Santuari dels Àngels, a l'Observatori Astronòmic Les Gavarres.

Els municipis que formen part del massís també ofereixen **activitats d'enoturisme i rutes gastronòmiques**, com és el cas de Calonge.

Més informació:

www.rutesdelviemporda.com/zona-turistica-emporda/calonge-i-les-gavarres-8.html

SERVEIS I MÉS INFORMACIÓ

Dins l'espai podem trobar els següents serveis:

- ▶ Activitats d'educació ambiental
- ▶ Aparcament i àrea de Picnic
- ▶ Centre d'educació ambiental
- ▶ Centre de Visitants
- ▶ Itineraris senyalitzats
- ▶ Material divulgatiu
- ▶ Plafons informatius
- ▶ Visites guiades

ConSORCI de Les Gavarres

Can Geronès. Finca Camps i Armet s/n

17121 Monells, Girona

T. 972 643 695

consorci@gavarres.cat

www.gavarres.cat

Les Gavarres, Romanyà de la Selva. Foto: Lluís Català

Fonts: Informació facilitada per ACER. Associació per a la Conservació de l'Entorn i la Recerca; i extreta de www.gavarres.cat, www.visitemporda.com, www.baixemporda-costabrava.org, <http://es.wikiloc.com>, www.globusemporda.com, www.hipicaunicorn.com, www.pipistrellus.com, www.espaiastronomic.com, www.rutesdelviemporda.com i Viquipèdia.

PARC NATURAL DEL MONTSENY

El massís del Montseny alberga un interessant mosaic de paisatges mediterranis i centreeuropeus, tot i la seva proximitat a la gran conurbació metropolitana de Barcelona (a només 50 km de distància).

Molts dels hàbitats representats en aquest Parc són d'interès comunitari, com els alzinars, pinars mediterranis, suredes, fagedes, castanyers i landes. A més de l'extraordinària biodiversitat, el Montseny acull un patrimoni cultural i etnològic de gran valor. La superfície protegida del Parc és de 31.064 hectàrees. **El 1978, la UNESCO va incloure el Montseny a la Xarxa Mundial de Reserves de la Biosfera i el 2004 va obtenir la Q de Qualitat; aconseguint el 2011 l'acreditació de la Carta Europea de Turisme Sostenible.**

Parc Natural del Montseny. Foto: Lluís Català

ESPAIS NATURALS SURERS

VEGETACIÓ, FLORA I FAUNA SINGULAR

La vegetació del Montseny és una representació en alçada de les variacions latitudinals que es troben des de les zones mediterrànies fins als ambients centreeuropeus. Per això, **recórrer aquest massís des de les parts més baixes fins als cims és, paisatgísticament i florísticament parlant, com viatjar des del sud fins el nord d'Europa.**

Espècies relictas i exemplars aïllats de nombroses plantes úniques a la zona troben refugi en aquestes muntanyes; són exemples la dròsera, la falguera real, o la genciana groga, l'herba peluda i el teix. Destaquen espècies endèmiques, que només es troben en aquest indret, com l'herba de Sant Segimon i el pensament o viola del Montseny.

La coincidència d'aquests ambients tan diversos en un territori relativament reduït explica que el Montseny **albergui la diversitat faunística més important de tota la regió**, amb més de 200 espècies de vertebrats i unes 9.000 espècies d'invertebrats.

Panoràmica del Montseny. Foto: Lluís Català

PATRIMONI

El patrimoni construït del massís del Montseny és, sens dubte, un altre dels seus grans atractius. Els elements més antic són **els megalits de la Serra d'Arca i les restes de la muralla ibèrica de Montgròs.** Existeixen també **diferents castells** com el Castell de Montsoriu, el Castell de Montclús o el de Fluvià. Alguns es troben en procés de restauració, en excavació i d'altres ja restaurats. L'Edat Mitja està extensament representada al Parc, amb **més d'una dotzena de temples de muntanya d'estil romànic.** El representant principal serà el Monestir de Sant Salvador de Breda, fundat l'any 1038. Un altre monestir de gran bellesa és de Sant Marçal.

ESPAIS NATURALS SURERS

A més del seu patrimoni cultural, el Montseny presumeix d'un patrimoni natural de gran importància. Cal destacar la llista d'arbres monumentals, com el Castanyer de Can Cuch, amb gairebé dotze metres de perímetre.

MUNICIPIS A L'ÀREA PROTEGIDA

Dins l'àrea protegida trobem els municipis d'Arbúcies, Breda, Riells i Viabrea, Sant Feliu de Buixalleu i Viladrau, a la província de Girona; Aiguafreda, El Brull, Campins, Cànoves i Samalús, Figaró-Montmany, Fogars de Montclús, La Garriga, Gualba, Montseny, Sant Esteve de Palautordera, Sant Pere de Vilamajor, Seva i Tagamanent, a la província de Barcelona.

RUTES I CAMINS

En el Montseny existeixen varis punts d'informació on, a més, ofereixen diferents rutes i excursions guiades durant tot l'any.

Depenent de l'estació, els itineraris s'enfoquen d'una manera o altra, com a la tardor, la descoberta dels bolets, o a la primavera, l'activitat animal o les primeres floracions.

Itineraris per castells, senders de castanyers i arbres monumentals, tallers de plantes i remeis casolans o rutes pels cursos fluvials, són algunes de les ofertes que posa al nostre abast aquest Parc.

Més informació:

<http://parcs.diba.cat/documents/75109/15894267/p03d112.pdf>

SERVEIS I MÉS INFORMACIÓ

Dins l'espai podem trobar els següents serveis:

- Activitats d'educació ambiental
- Aparcament
- Àrea de Picnic
- Centre de Visitants
- Itineraris senyalitzats
- Material divulgatiu
- Plafons informatiu
- Visites guiades

ESPAIS NATURALS SURERS

Oficina del Parc Natural del Montseny

Masia Mariona. Ctra. 5119 km 2,5 Mosqueroles
08479 Fogars de Montclús, Barcelona
T. 938 475 102

p.montseny@diba.cat

Podran trobar **altres centres i punts d'informació** a Santa Fe del Montseny (Can Casades), Fogars del Montclús, Rectoria del Brull, Montseny, Sant Esteve de Palautordera, Aiguafreda, Figaró-Montmany (Estació) i Seva.

A més, el Parc Natural disposa de **museus i instal·lacions culturals, centres de documentació, així com equipaments d'educació ambiental.**

Més informació:

www.turisme-montseny.com/ca

Parc Natural del Montseny, Fogueres de Montsoriu. Foto: Lluís Català

Fonts: Informació facilitada per ACER. Associació per a la Conservació de l'Entorn i la Recerca; i extreta de www.turisme-montseny.com, www.gencat.cat, <http://parcs.diba.cat> i Viquipèdia.

PARC NATURAL DEL MONTNEGRE I EL CORREDOR

Els massissos del Montnegre i el Corredor són dues unitats de relleu ben definides que es disposen alineades en paral·lel a la costa, formant part de la Serralada Litoral.

La situació geogràfica, el relleu i les variacions climàtiques entre les vessants interiors i les que miren al mar condicionen i donen diversitat d'ambients al Parc.

La seva proximitat al mar afavoreix el desenvolupament d'una vegetació exuberant enriquida amb nombroses espècies de caràcter centreeuropeu i, inclús, atlàntic.

La superfície de l'àrea protegida és de 15.010 hectàrees; d'elles, 2.241 són de sureda pura i 5.876 de sureda amb pi.

Mosaic agrari forestal. Foto: Arxiu del Parc Natural del Montnegre i el Corredor

VEGETACIÓ, FLORA I FAUNA SINGULAR

Les masses forestals son gairebé contínues a l'interior del Parc i inclouen una **gran diversitat de comunitats vegetals amb una important riquesa florística**. Destaca, així mateix, l'**interès micològic i biològic** dels dos massissos.

Les formacions més esteses són els alzinars i les suredes. A la part més alta del Montnegre trobem rouredes de roure africà i de roure de fulla gran, així com alguns peus de faig. A l'ombra, entre avellaners i alzinars, ressalten importants plantacions de castanyers.

L'existència de bosc dens i ben conservat afavoreix la prosperitat de les espècies de caràcter forestal com el senglar, la geneta comuna, el liró comú, l'esquirol, l'astor, el xiulet real, el gaig o la serp blanca.

També habiten espècies pròpies d'ambients centreeuropeus com la fagina, el talp de llom vermell o el liró gris. A més, últimament han estat identificades espècies arborícoles de ratpenats, estranys a Catalunya.

No podem oblidar una espècie d'herbívor recentment introduït: el cabirol. Les zones obertes, bastant escasses, son l'hàbitat de depredadors com l'àguila marcenca, l'aligot comú, la guineu, la serp verda i el llangardaix.

Puput. Foto: ACER

PATRIMONI

Des d'èpoques molt antigues, els recursos que ofereixen aquests dos massissos han fet que l'home s'establís en aquestes terres, i mostra d'això són, per exemple, els **dòlmens de Pedra Arca i de Pedra Gentil**.

ESPAIS NATURALS SURERS

També cal destacar les **restes iberes de Turó del Vent i Puig del Castell, així com múltiples esglésies, capelles i ermites medievals**. Al punt culminant del Corredor es troba el Santuari amb el mateix nom, que l'any 1544 era ermita i fou reconstruïda més tard amb l'estil gòtic tardà. A la vessant marítima destaca l'església preromànica de Sant Martí de Mata.

A la zona del Montnegre, on les comunicacions han estat sempre més difícils, es troben **parròquies aïllades, i als indrets més elevats descobrim ermites i les runes del Monestir de Roca-Rossa**. En definitiva, **tota una visita imprescindible tant pels amants de la natura com pels que volen conèixer la història d'aquests municipis** a través dels importants jaciments i els seus edificis.

RUTES I CAMINS

El Parc ofereix una **gran quantitat de rutes** guiades per experts que ens ajudaran a descobrir i interpretar el paisatge d'aquest. **Fauna, flora i història s'uneixen per ensenyar-nos els racons més bonics de l'entorn i els seus municipis**.

Trobaran també rutes en BTT així com horaris i punt de partida en el següent enllaç.

Més informació:

<http://parcs.diba.cat/documents/75109/15894269/p05d064.pdf/7826ce5f-04dd-449e-8d46-9e8d369e2204>

MUNICIPIS A L'ÀREA PROTEGIDA

Dins del Parc Natural del Montnegre i el Corredor podem trobar els següents municipis, tots ells de la província de Barcelona: Arenys de Munt, Dosrius, Fogars de Montclús, Llinars del Vallès, Mataró, Palafolls, Pineda de Mar, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Celoni, Sant Iscle de Vallalta, Tordera, Vallgorguina i Vilalba Sasserra.

SERVEIS I MÉS INFORMACIÓ

Dins l'espai podem trobar els següents serveis:

- Aparcament i àrea de Picnic
- Centre de Visitants
- Itineraris senyalitzats
- Material divulgatiu
- Plafons informatius
- Visites guiades

Oficina del Parc del Montnegre i el Corredor

Església, 13 – 2º
08471 Vallgorguina, Barcelona
T. 938 679 452
p.montnegre@diba.cat

ESPAIS NATURALS SURERS

Podran trobar **altres centres i punts d'informació** a: Hortsavinyà, Santuari del Corredor, Sant Cebrià de Vallalta, Arenys de Munt, Sant Iscle de Vallalta, Mercat de Tordera, Fogars de la Selva i l'Oficina de Turisme de Sant Celoni.

Santuari del Corredor. Foto: Arxiu del Parc Natural del Montnegre i el Corredor

Fonts: Informació facilitada per ACER. Associació per a la Conservació de l'Entorn i la Recerca; i extreta de <http://parcs.dibat.cat>, www.arenysdemunt.cat, www.dosrius.cat, www.fogarsdemontclus.cat, www.llinarsdelvalles.cat, www.mataro.cat, www.palafolls.cat, www.pinedademar.org, www.stcebria.net, www.santceloni.cat, www.santisacle.cat, www.tordera.cat, www.vallgorguina.cat, www.vilalbasasserra.cat i Viquipèdia.

PARC NATURAL DE LA SERRA D'ESPADÀ

El Parc, amb les seves 32.000 hectàrees, és el segon espai més estens de la Comunitat Valenciana.

Aquest massís muntanyós, amb nombroses fonts, barrancs frondosos i masses boscoses, forma part del Sistema Ibèric i separa les conques dels rius Palancia, al sud, i Mijares, al nord. La serra és una de les poques a la comunitat on es troben afloraments de gres o pedra sorrenca, anomenades rodenos, que originen un relleu abrupte i fraccionat.

Posseeix un clima mediterrani i els vents i les pluges són canalitzats pel relleu, que produeix un efecte barrera per la seva disposició. El Parc Natural fou declarat el 1998.

Parc Natural de la Serra d'Espadà. Foto: Arxiu del Parc Natural de la Serra d'Espadà

VEGETACIÓ, FLORA I FAUNA SINGULAR

Les condicions climàtiques, geològiques i edàfiques, així com la riquesa florística i l'acció humana sobre el medi, han donat lloc a diferents formacions vegetals: pinedes, boscos de ribera, zones rurals, alzinars i suredes.

Aquestes últimes són les formacions més interessants de la Comunitat Valenciana i són el bosc més representatiu d'aquest Parc. Junta-ment amb l'alzina surera, o bé formant masses boscoses, trobem el pi redó, utilitzat a l'antiguitat per l'extracció de resines.

A l'espai podem trobar endemismes valencians com la centàurea, el clau de roca o l'herba de les llunes. A més, la serra presenta altres espècies de gran interès científic o biogeogràfic com el pericó de sureda i la ginesta de sureda.

En quant a les aus destaquen, sense cap dubte, les rapinyaires, com l'escassa i amenaçada àguila cuabarrada, l'àguila marcenca, la calçada i l'astor. Entre les nocturnes, citar el gamarús, el mussol noi i el duc. **La mastofauna està representada, entre d'altres, pel senglar, la guineu, la fagina, la geneta comuna i el toixó.**

Cranc autòcton. Foto: Vicente Sancho

PATRIMONI

En el Parc Natural de la Serra d'Espadà es localitza una considerable quantitat de recursos culturals, importants tant des del punt de vista historicoartístic com natural. **Existeixen nombroses restes prehistòriques, de l'Edat de Bronze Valencià, iberes, romanes, medievals i, sobretot, moltes restes de castells que s'edificaven en època àrab.**

Nevera Castro. Foto: Arxiu del Parc Natural de la Serra d'Espadà

RUTES I CAMINS

Existeixen diferents **rutes i senders** que permeten descobrir els paratges més inhòspits i la fauna del Parc, així com el seu patrimoni i les costums de les seves gents.

Més informació:

<http://parquesnaturales.gva.es/web/indice.aspx?nodo=4145&idioma=C>

La ramaderia i l'agricultura aconsegueixen un gran auge gràcies al sistema de reg amb sèquies, basses, sínies, preses i aqüeductes.

D'aquesta manera, podrem conèixer **l'aqüeducte de la Rambla d'Eslida o el de l'Arquet d'Alfondegulla.**

Destaca també l'abundant presència **d'elements d'interès etnològic i etnogràfic: neveres, mines, trinxeres, etc.** Alguns d'aquests els podrem trobar als museus d'algunes poblacions com el **Museu Etnològic de Pavia o el de Tales.**

El patrimoni natural ofereix al visitant un paisatge espectacular on trobarà **multitud de coves i fonts.**

Així mateix, **es pot gaudir d'activitats com l'extracció del suro o l'apicultura**, de la que a més d'obtenir-ne excel·lents mels, proporciona productes com la gelea reial o la cera.

MUNICIPIS A L'ÀREA PROTEGIDA

Els municipis que trobem al Parc Natural, tots ells a la província de Castelló, són:

Aín, Alcúdia de Veo, Algimia de Almonacid, Alfondegulla, Almedíjar, Artana, Ayódar, Azuébar, Chóvar, Eslida, Fuentes de Ayódar, Higuera, Matet, Pavia, Suera, Tales, Torralba del Pinar, Vall de Almonacid i Villamalur.

SERVEIS I MÉS INFORMACIÓ

Dins l'espai podem trobar els següents serveis:

- ▶ Activitats d'educació ambiental
- ▶ Aparcament i àrea de Picnic
- ▶ Centre d'educació ambiental
- ▶ Centre de Visitants
- ▶ Itineraris senyalitzats
- ▶ Material divulgatiu
- ▶ Plafons informatius
- ▶ Visites guiades

Centre de Visitants del Parc Natural de la Serra d'Espadà

Av. Francisco Mondragón, 2
12528 Eslida, Castelló
T. 964 629 112 - 679 196 294
parque_espadan@gva.es

Podran trobar **punts d'informació col·laboradors** a Segorbe, Montanejos, Chilches, Onda, Castelló de la Plana, Navajas, Moncofa, Almenara i Almassora.

Parc Natural de la Serra d'Espadà, barranc d'Ajuez. Foto: Lluís Català

Fonts: Informació facilitada per ACER. Associació per a la Conservació de l'Entorn i la Recerca; i extreta de www.eslida.es, www.fuentesdeayodar.es, www.alcudiadeveo.es, www.pavias.es, www.tales.es, www.alfondeguilla.es, www.matet.es, www.higueras.es, www.valldealmonacid.es, <http://parquesnaturales.gva.es> i Viquipèdia.

ZONA D'INTERÈS REGIONAL SIERRA DE SAN PEDRO

A la frontera entre les províncies de Càceres i Badajoz es troba la Sierra de San Pedro, a la submeseta sud de la Península Ibèrica.

La superfície protegida és de 115.032 hectàrees.

Al nord trobem els rius Tajo i Salor, i pròxim al límit nord oest discorre el riu Ayuela. Cap al sud el relleu es suavitza cada cop més, fins acabar d'una manera brusca per la interrupció d'una falla.

Sierra de San Pedro, San Vicente de Alcántara. Foto: Lluís Català

VEGETACIÓ, FLORA I FAUNA SINGULAR

A la Sierra de San Pedro s'estableixen dos tipus de paisatge: la devesa i la serra. Alzinars i suredes constitueixen un dels ecosistemes més complexos i madurs del territori, presentant formacions intermèdies com les deveses, els boscos de matoll noble, el matoll oportunista, pasturatges, oliveres i altres cultius. A més, cal esmentar els boscos de ribera, formats per verns i freixes.

Sierra de San Pedro, San Vicente de Alcántara. Foto: Lluís Català

La *tamuja* o *tamujo* és un endemisme de la regió lusa-extremenya present a la serra gràcies a la seva excel·lent adaptació a l'estiatge i falta d'humitat, així com les inundacions i fred extrema.

A l'espessor de la Sierra de San Pedro es poden observar moltes de les espècies de fauna amenaçades d'Europa, entre elles les més famoses espècies ibèriques: el llop i el linx. Sens dubte, però, **és en les aus on es troben les joies faunístiques d'aquest indret. L'àguila imperial ibèrica**, amb més de 21 parelles, representa la meitat de la població regional, a més d'altres espècies de gran interès com l'àguila daurada, el voltor negre i el voltor comú, la cigonya negra, el duc i la grua.

ESPAIS NATURALS SURERS

PATRIMONI

Poblat des d'època prehistòrica, els primers habitants dels municipis de la Sierra de San Pedro se remunten al període paleolític: menhirs, restes megalítiques i dòlmens donen fe d'aquesta realitat.

En aquesta zona es troba el major i millor conservat conjunt de dòlmens de l'Europa Occidental, declarats Bé d'Interès Cultural amb la categoria de Recinte Megalític.

La dominació romana deixà una profunda petjada a tota la zona, però **és a l'època medieval a la que pertanyen la major part de vestigis: castells, recintes emmurallats, santuaris, esglésies parroquials i ermites.**

D'altres èpoques trobarem varis monuments històrics nacionals (com l'Església de Rocamador de Valencia de Alcántara), edificis i conjunts històrics (com el Barri Gòtic de Valencia de Alcántara) i un nombrós conjunt d'esglésies i ermites de curiosa arquitectura popular.

Barri gòtic, Valencia de Alcántara. Foto: Mancomunitat Sierra de San Pedro

RUTES I CAMINS

Existeixen multitud de rutes i senders per gaudir de la naturalesa que ofereix la Sierra de San Pedro, així com per descobrir el seu patrimoni. Podem destacar la Ruta dels dòlmens, rutes ornitològiques, rutes pel barri gòtic, etc. A més, trobem varis miradors senyalitzats per delectar-nos amb vistes úniques.

Més informació:

www.mancomunidadsierrasanpedro.com/descargas/descargas_mat_divulgativo.html

MUNICIPIS A L'ÀREA PROTEGIDA

A la Sierra de San Pedro trobarem els municipis d'Alburquerque, San Vicente de Alcántara i Villar del Rey, de la província de Badajoz; i Aliseda, Càceres, Carbajo, Herreruela, Membrío, Salorino, Santiago de Alcántara i Valencia de Alcántara, de la província de Càceres.

SERVEIS I MÉS INFORMACIÓ

Dins l'espai podem trobar els següents serveis:

- ▶ Activitats d'educació ambiental
- ▶ Aparcament i àrea de Picnic
- ▶ Àrea infantil
- ▶ Centre d'educació ambiental
- ▶ Centre de Visitants
- ▶ Itineraris senyalitzats
- ▶ Material i plafons divulgatius
- ▶ Visites guiades

Direcció General de Medi Natural. Centre de Recuperació de Fauna i Educació Ambiental "Los Hornos"

Apartat de Correus nº 7
10181 Sierra de Fuentes, Càceres
T. 927 200 170

Oficina de Turisme d'Alburquerque

Plaza de España s/n
06510 Alburquerque, Badajoz
T. 924 401 201

Castell de Piedrabuena, San Vicente de Alcántara. Foto: Mancomunitat Sierra de San Pedro

Fonts: Informació facilitada per ACER. Associació per a la Conservació de l'Entorn i la Recerca; i extreta de www.mancomunidadesierrasanpedro.com i Viquipèdia.

PARC NATURAL TAJO INTERNACIONAL

Aquest Parc està dividit entre dos països pel riu Tajo. El territori d'Espanya, a la província de Càceres, s'estén sobre una superfície de 25.088 hectàrees; i la part portuguesa, al districte de Castelo Branco, ocupa 26.484 hectàrees. Ambdues zones posseeixen característiques idèntiques i el riu Tajo serveix de nexa d'unió entre tots dos països, estenent-se al llarg de 60 quilòmetres.

Aquest espai destaca per la seva riquesa botànica, i en relació a fauna, trobem espècies molt importants, algunes d'elles amenaçades, com l'àguila imperial ibèrica o la cigonya negra.

Fou declarat el 7 de juliol de 2006 i gran part de la seva superfície coincideix amb els espais declarats Zona d'Especial Protecció per les Aus (ZEPA) i Lloc d'Importància Comunitària (LIC).

Mirador de la Carrasquera, Cedillo. Foto: Javier Lemus

VEGETACIÓ, FLORA I FAUNA SINGULAR

La principal formació vegetal del Parc és el bosc mediterrani. Hi abunden l'alzina, l'alzina surera, el garric, l'aladern de fulla estreta, l'arboç i varies espècies de brucs. De manera molt puntual trobem espècies d'influència atlàntica com el roure pènel, el freixe de muntanya o la flor de Rocío, aquesta última amb escassos exemplars.

Cérvols creuant el riu Tajo, Parc Natural Tajo Internacional. Foto: José María Barrera

Pel que fa a la fauna, **espècies de gran importància conviuen en aquesta zona com la cigonya negra, l'àguila imperial blanca i el cranc autòcton, totes elles en perill d'extinció.**

Destaquen també **poblacions de llúdria, sargantana de Schreiber, àguila marcenca, àguila daurada, aufrany, voltor comú i negre, i àguila cuabarrada.** Ressalten nombroses colònies de papallones que habiten al Parc, sense oblidar els peixos autòctons del riu Tajo. En relació a mamífers, **podrem observar el cérvol, el porc senglar, el toixó, la fagina, la mostela, el turó, la geneta comuna, la mangosta comuna i el gat salvatge.**

ESPAIS NATURALS SURERS

PATRIMONI

Els conjunts de dòlmens i menhirs del Tajo Internacional són de gran rellevància i, a més, destaquen pel seu bon estat de conservació. Els podem trobar als municipis de Valencia de Alcántara, Santiago de Alcántara, Herrera, Cedillo i Alcántara. Són tants i tan importants que es va creure imprescindible divulgar i interpretar aquest patrimoni mitjançant la creació del **Centre d'Interpretació de la Cultura Dolmènica**.

Una altra visita imprescindible és el conjunt monumental d'Alcántara, que gràcies a la ubicació de la seu de l'Ordre d'Alcántara, va convertir el municipi en un centre cultural, econòmic, religiós i administratiu.

Pont d'Alcántara. Foto: Javier Lemus

Tot aquest patrimoni històric, etnogràfic i cultural, juntament amb l'entorn natural, fa que **la visita al Parc Natural Tajo Internacional es converteixi en una experiència única.**

RUTES, CAMINS I ALTRES

Existeixen una infinitat de rutes per conèixer la zona, des de les que recorren els municipis i el seu patrimoni, a les senderes on es pot contemplar la bellesa del Parc i la seva flora i fauna. Miradors, dòlmens, deveses, rius... una oferta per tots els gustos i edats així com diferents nivells de dificultat i duració.

Entre tota l'oferta, **podem destacar itineraris per BTT, les rutes fluvials del vaixell Balcón del Tajo, rutes en 4x4 per descobrir la brama del cérvol, rutes gastronòmiques, etc.**

Més informació:

www.turismotajointernacional.com

MUNICIPIS A L'ÀREA PROTEGIDA

Els municipis dins l'àrea protegida, tots ells a la província de Càceres, són: Alcántara, Brozas, Carbajo, Cedillo, Herrera de Alcántara, Membrío, Salorino, Herrerueta, Santiago de Alcántara, Valencia de Alcántara i Zarza la Mayor.

SERVEIS I MÉS INFORMACIÓ

Dins l'espai podem trobar els següents serveis:

- ▶ Activitats d'educació ambiental
- ▶ Aparcament
- ▶ Àrea de Picnic
- ▶ Centre d'educació ambiental
- ▶ Centre de Visitants
- ▶ Itineraris senyalitzats
- ▶ Material divulgatiu
- ▶ Observatori de fauna
- ▶ Plafons informatius
- ▶ Visites guiades

Oficina del Parc Natural Tajo Internacional

C. Arroyo Valhondo, 2 1ª planta
10071 Càceres
T. 927 006 158 - 927 006 281
www.extremambiente.es

Centre d'Interpretació del Parc Natural Tajo Internacional

C. Cuatro Calles, 2
10980 Alcántara, Càceres
T. 927 390 132
ci.tajointernacional@juntaextremadura.net

Dolmen El Mellizo, Valencia de Alcántara. Foto: Javier Lemus

Fonts: Informació extreta de www.turismotajointernacional.com, www.extremaambiente.gobex.es i Viquipèdia.

MUNICIPIS SURERS

La Concòrdia, Agullana. Foto: Lluís Català

MUNICIPIS SURERS

MUNICIPIS SURERS

Descobreix la diversitat i realitat dels municipis surers coneixent la seva riquesa patrimonial:

treball forestal, indústria, comerç, artesanía, parcs naturals, rutes...

Als territoris surers, la relació entre l'home i la sureda és intensa i antiga. L'activitat surera, forestal i industrial, ha generat uns **paisatges únics i unes poblacions singulars**: cultura, urbanisme, arquitectura, associacionisme, etc., són petjades perfectament recognoscibles d'aquest ancestral quefer diari.

El sector surer, els seus paisatges i municipis són un bé per la societat. Un conjunt de valors els fan vitals: paisatgístics, ecològics, econòmics, socials, històrics, culturals i científics; tots ells atresorats pel món del suro. Només sobrepasant una interpretació economista pren sentit conèixer i gestionar aquesta riquesa poc comú.

Us convidem a que valoreu el seu potencial. Ubicats al medi rural, constitueixen un element clau a les polítiques de desenvolupament sostenible.

Antic dipòsit d'aigua de la fàbrica surera de Can Mario, Palafrugell. Foto: Àlex Cebollero

HORNACHUELOS

El municipi d'Hornachuelos està situat a la part occidental de la província de Còrdova.

Una part del territori pertany al Parc Natural de la Sierra de Hornachuelos, protegit des del 1989. L'abundància d'alzines sureres al Parc ha fet de l'extracció del suro una activitat tradicional.

El nucli urbà conserva l'estructura de poblat àrab, amb carrers empinats i estrets. El sector primari és el més important, però el flux de visitants que genera el Parc i l'activitat cinegètica han propiciat l'aparició de serveis turístics, especialment, allotjaments rurals.

Poblat de San Calixto. Foto: Oficina de Turisme d'Hornachuelos

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

El ric patrimoni arquitectònic, històric i artístic dels pobles de la Sierra de Hornachuelos ens descobreix jaciments prehistòrics, restes de viles romanes, castells, llenços de muralles medievals, antics monestirs, etc. **Pels enamorats del senderisme, una variada oferta de rutes perfectament senyalitzades i marcades a través del Parc, ens ajudaran a descobrir-ho.**

Dins del mateix municipi, no ens podem perdre **el castell i recinte emmurallat, les coves i cases**

penjants, l'ermita El Salvador, l'Església de Santa María de las Flores, el Jardí de Moratalla o el Monestir de Santa María de las Escalonias.

Si els interessa conèixer amb detall els recursos del Parc Natural, no dubtin en acostar-se al **Centre de Visitants Huerta del Rey**. Aquest compta amb un centre d'interpretació on es mostra la fauna i flora que en ell hi habiten i a través d'exposicions permanents es descobreixen les activitats que s'hi desenvolupen.

CURIOSITATS...

Tan bon punt ens endinsem en el terme d'Hornachuelos, **el taronger** cobra protagonisme en tot el paisatge. Es presumeix de que les seves taronges han madurat a l'arbre i el sabor és realment intens. **A més, juntament amb l'activitat cinegètica, aquest espai conserva una altra activitat ancestral, l'apicultura.**

Hornachuelos manté festes tradicionals, però és curiós viure festivitats típiques i singulars com les Cruces de Mayo, el Corpus Christi o la Romeria de San Abundio; les quals solen cojumar

la decoració dels carrers i balcons del poble així com balls i cants tradicionals de la zona.

En quant a la seva gastronomia, donada la **riquesa cinegètica de la zona**, no deixeu de provar l'exquisit xoriço de cérvol o conèixer l'especial preparació de la pota del cérvol.

Criden l'atenció també les seves postres confiteres com les coques, les llesques amb ou, o els pestinyos, entre d'altres.

OFERTA TURÍSTICA

- **On menjar?** www.hornachuelosrural.com/gastronomia-2/restaurantes-y-bares
- **On dormir?** www.hornachuelosrural.com/alojamientos-en-hornachuelos

A més, a Hornachuelos es troba l'empresa **Grazulema-Ocio**, la qual organitza activitats de **turisme actiu** en el marc del Parc Natural de la Sierra de Hornachuelos. Per més informació, no dubteu en trucar als telèfons: 686 526 893 o 697 783 693.

MUNICIPIS SURERS

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament d'Hornachuelos

Plaza Constitución 1
14740 Hornachuelos, Còrdova
T. 957 641 051

ayuntamiento@hornachuelos.es
www.hornachuelos.es

Oficina de Turisme d'Hornachuelos

C. Antonio Machado 6
14740 Hornachuelos, Còrdova
T. 957 640 786

turismo@hornachuelosrural.com
www.hornachuelosrural.com

Palau i Jardins de Moratalla. Foto: Oficina de Turisme d'Hornachuelos

Fonts: Informació extreta de www.hornachuelos.es, www.hornachuelosrural.com, www.juntadeandalucia.es, www.corchodelpais.com i Viquipèdia.

MUNICIPIIS SURERS

LOS BARRIOS

Es troba situat a la comarca del Campo de Gibraltar, a la província de Cadis. El seu terme municipal és un dels més extensos d'Espanya i és banyat pel sol i la brisa de la unió del Mediterrani i l'Atlàntic. **És ideal pels amants del turisme actiu i la gastronomia.**

Los Barrios és un dels municipis que major superfície aporta al Parc Natural de Los Alcornocales, declarat com a tal pel Parlament d'Andalusia el 1989.

Panoràmica de Los Barrios. Foto: Ajuntament de Los Barrios

QUÈ VISITAR I FER?

El municipi està envoltat pel Parc Natural de Los Alcornocales i el Paratge Natural dels Aiguamolls del riu Palmones. L'interès biològic d'aquests espais radica, d'una banda, en ser punt de parada de gran quantitat d'aus que realitzen els seus moviments migratoris a través de l'estret de Gibraltar i, d'altra, en les espècies animals i vegetals pròpies.

MUNICIPIIS SURERS

El Parc Natural de Los Alcornocales compta amb **jaciments arqueològics i alberga més de mig centenar de coves**, destacant pel seu valor artístic i per la seva singular temàtica la cova del Tajo de las Figuras, considerada com la capella Sixtina de l'art rupestre.

El visitant disposa de **zones recreatives i d'acampada així com rutes per fer senderisme, cicloturisme o a cavall**. Entre les nombroses rutes destaquen els senders de pujada a El Picacho i el de l'Aljibe. També **poden observar *in situ* l'activitat de l'extracció o pela del suro**. No poden perdre's l'església de San Isidro Labrador, la Casa dels Urritia o el Jardí Botànic i Parc Botànic Betty Mollesworth. També és interessant visitar el Pósito, construït el 1768 com a dipòsit de blat. Actualment és el Museu d'Història Natural, on es troba la millor col·lecció de fòssils, minerals, etc., d'Andalusia.

CURIOSITATS...

A la zona es poden adquirir diferents productes artesans realitzats amb suro, com estris per a la llar o complements com moneders.

Los Barrios acull una gran quantitat de festivitats, però en podríem destacar la revetlla de Setmana

Santa i la **solta del toro embolao**. En quant a gastronomia, les milfulles, la merenga o els *piononos* d'ametlla són només una mostra de la **rebosteria artesanal** que es pot degustar. **El més típic del municipi és la sopa de tomàquet a l'estil de Los Barrios**, la moruna i els *chicharrones* gibrells, **sense oblidar la frita de peix variat o les sardines a l'etzibo**.

La pela del suro i les tasques de traginaria. Foto: Ajuntament de Los Barrios

MUNICIPIIS SURERS

OFERTA TURÍSTICA

- **On menjar?** www.turismocampodegibraltar.com/dondeComer.html
- **On dormir?** www.turismocampodegibraltar.com/dondeDormir.html

A més, al terme municipal es realitzen activitats com **senderisme, paddel surf, kite surf, bicicleta de muntanya, travesses en kayak pel riu Palmones, passejos nocturns, visites a la pela del suro, albirament d'aus, visites a la brama del cérvol, passejos micològics**, etc.

D'altra banda, els amants de la bicicleta i el turisme actiu, no poden deixar d'acostar-se al recentment inaugurat **Centre BTT Alcornocales**, equipament on els indicaran multitud de rutes, serveis i tot sobre l'entorn natural on es troben.

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Los Barrios

Plaza de la Iglesia 1
11370 Los Barrios, Cadis
T. 958 582 500
www.losbarrios.es

Centre BTT Alcornocales

Av. Carlos Cano s/n
11370 Los Barrios, Cadis
T. 856 220 220
centro@centrobttalcornocales.com
www.centrobttalcornocales.com

Turisme Vila de Los Barrios

Paseo de la Constitución 15
11370 Los Barrios, Cadis
T. 956 582 504
delegaciondeturismo@ayto-losbarrios.es
informacionturistica@ayto-losbarrios.es
<http://turismo.ayto-losbarrios.es>

*Fonts: Informació extreta de www.losbarrios.es, www.turismocampodegibraltar.com, Viquipèdia i les publicacions *Al sur de Los Alcornocales* i *Alcornocaleños. Paisajes y Paisanajes*.*

MUNICIPIIS SURERS

SESTRICA

Quan el 1610 els moriscs foren expulsats d'Aragó, Sestrica quedà gairebé buit, essent necessària la repoblació amb persones vingudes de poblacions properes, a les quals s'arrendaven les terres.

L'economia de la zona es basava fonamentalment en l'agricultura i la ramaderia, així com en els ingressos que portaven no pocs veïns que es desplaçaven fins a dues i tres vegades l'any a diferents campanyes agrícoles de França.

Actualment, les condicions climàtiques de Sestrica i Viver de la Sierra afavoreixen que existeixi una producció de gran qualitat com l'olivera, la cirera o l'ametlla, la majoria cultivats sense reg. Per això, podem dir que **el municipi es situa en un enclavament únic pel descans i practicar esports i activitats d'oci a l'aire lliure**; tot sense oblidar que es troba a poc menys d'una hora de la capital de la comunitat autònoma, Saragossa.

Sureda de Sestrica. Foto: Lluís Català

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

Sestrica es troba a una vessant al peu de la Sierra de la Virgen. Si bé el paisatge convida a mirar enlaire, amb punts emblemàtics com Peña Guzmán o la muntanya de San Cristóbal, més avall hi ha racons tan peculiars com la cascada de la Huerta. La sureda de Sestrica és un enclavament botànic extraordinàriament singular, ja que és l'únic bosc d'aquest tipus a Aragó. Així, **no deixeu de visitar arbres singulars com l'Alcornoque del Prado o l'Arbre Solitari de Viver.**

A més, **els amants de l'espeleologia tenen un punt d'atracció a la sima coneguda com la cova de Trampaspeñas.**

D'altra banda, com a **patrimoni històric**, podeu visitar la Torre dels Urrea, l'església de San Miguel, els peirons de Sestrica, el Santuari de la Virgen del Prado, l'aqüeducte, etc., sense oblidar la **gran quantitat de molins, fonts i neveres que podem trobar en el seu terme municipal.**

CURIOSITATS...

La **tradició terrissaire** pren importància a Sestrica. Compta amb una canterera que es caracteritza per no utilitzar l'habitual torn, sinó que les peces es realitzaven pel mètode de l'ordit, ajuntant diverses tires de fang sobre una base inicial.

D'altra banda, a Sestrica es celebren gran quantitat d'esdeveniments i festes populars. A Setmana Santa es celebra el **diumenge de Quasimodo**, diumenge següent al Diumenge de Resurrecció, moment en el qual els habitants festegen la tradició d'anar en processó fins a l'ermita de San Bartolomé i, després de celebrar l'eucaristia, apropar-se al contigu paratge de La Hiedra i **degustar la culeca, coca que té dins un ou dur.**

OFERTA TURÍSTICA

➤ **On menjar a Sestrica i la Comarca de l'Aranda?**

www.comarcadelaranda.com/comarca/guiaservicios/buscar.php?tsid=2

www.sestrica.es/directorio1.htm

➤ **On dormir a la Comarca de l'Aranda?**

www.comarcadelaranda.com/comarca/guiaservicios/buscar.php?tsid=1

Sestrica i la Comarca de l'Aranda ofereixen una àmplia varietat de paisatges que permeten la pràctica d'un **gran número d'activitats relacionades amb la natura**. Entre elles destaquen el **senderisme, esports aquàtics, l'espeleologia, el parapent, l'escalada i les rutes en bicicleta.**

MUNICIPIS SURERS

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Sestrica

Plaza del Ayuntamiento 1
50248 Sestrica, Saragossa
T. 976 825 285

sestrica@dpz.es

www.sestrica.es

Comarca de l'Aranda

Castillo Palacio del Papa Luna
Plaza del Castillo s/n
50250 Illueca, Saragossa

T. 976 548 090 / 626 345 202

www.comarcadelaranda.com

Panoràmica de la Sierra de la Virgen. Foto: Lluís Català

Fonts: Informació extreta de www.sestrica.es, www.viverdelasierra.com, www.turismodezaragoza.es, www.comarcadelaranda.com i Viquipèdia.

NAVAHERMOSA

El municipi es troba al sud oest de la província de Toledo.

Es troba a menys d'una hora de la capital de la comunitat autònoma, Toledo, ciutat que fou declarada Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO el 1986 i considerada per molts com una *Segona Roma*.

Navahermosa divideix el seu paisatge entre les serres del sud i els terrenys plans del nord. Al segle XIX, gairebé la meitat de la població es dedicava a la fabricació del carbó i la producció de l'oli, activitat que posteriorment comptarà amb trulls industrials i la **Denominació d'Origen Montes de Toledo**. Entrant ja al segle XX, prenen importància les fàbriques sureres.

Hoz de Carboneros. Foto: Arxiu Municipal de Navahermosa

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

Com a patrimoni natural, Navahermosa s'enclava al Parc Nacional de Cabañeros, que ocupa part de les províncies de Ciutat Real i Toledo, i és zona d'Espècial Protecció per les Aus (ZEPA) i Lloc d'Importància Comunitària (LIC).

A través dels seus senders, podeu descobrir l'olivar de Navahermosa, el Mont Telegrajo o Valcavero, el Manantial de las Nacientes, la Cascada de la Hoz del Carbonero, etc.

Si us interessa el patrimoni històric, no dubteu en recórrer els carrers del municipi on trobareu la Casa Consistorial, l'Església de San Miguel Arcángel, les Cases Porxades, ermites, així com les restes del Castell de Dos Hermanas.

Església Parroquial de San Miguel Arcángel.
Foto: Arxiu Municipal de Navahermosa

CURIOSITATS...

Com a producte local ressalta el suro, els brodats i els productes gastronòmics destacant l'oli amb Denominació d'Origen Montes de Toledo i el formatge manxec. D'altra banda, Navahermosa conserva antigues tradicions i festes típiques que permeten al visitant endinsar-se a la cultura castellana. Destaquem, per exemple, la *Romería de la Milagra*, que es celebra el tercer diumenge de maig.

OFERTA TURÍSTICA

Navahermosa disposa de bars i restaurants així com varis tipus d'allotjament: hotels, cases rurals i càmpings. Cal destacar que a la província existeix una àmplia oferta dirigida al turisme cultural, de natura i gastronòmic, ressaltant en aquest últim cas la Ruta de l'Oli. D'altra banda, el Parc Nacional de Cabañeros, situat a només 12 km de Navahermosa, també ofereix una gran oferta d'activitats de turisme actiu.

Més informació:

www.navahermosa.es/institucional_30_empresas-y-comercios-de-nuestra-localidad.html

MUNICIPIIS SURERS

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Navahermosa

Plaza de la Constitución 1
45150 Navahermosa, Toledo
T. 925 410 111

info@navahermosa.es

www.navahermosa.es

Diputació de Toledo

Oficina d'Informació Turística

Subida de la Granja s/n
45002 Toledo

T. 925 248 232 Ext 551 - 552

infoturismo@diputoledo.es

www.diputoledo.es

Parc Nacional de Cabañeros

Visites guiades senderistes

T. 926 783 297

Visites guiades 4x4

T. 926 775 385

Paquets turístics i d'activitats

T. 926 850 371

info@visitacabaneros.es

www.visitacabaneros.es

Ermita La Milagra. Foto: Arxiu Municipal de Navahermosa

Fonts: Informació extreta de www.navahermosa.es, www.diputoledo.es i Viquipèdia.

MUNICIPIIS SURERS

MUELAS DEL PAN

Del municipi destaca el seu entorn natural, molt ben conservat, amb serres de suredes, alzinars, roures i cirerers; i les roques escarpades dels Arribes del riu Esla, el qual travessa el municipi i les terres de labor i pasturatge.

A les serres hi ha importants poblacions de guineus, cabirols, senglars i inclús llops. Trobarem també àguiles i cigonyes blanques i negres al llarg de la província, aquestes últimes més difícils d'albirar.

Muelas del Pan es troba a tan sols 22 km de la ciutat de Zamora. Aquesta ciutat, amb els seus 23 temples en el terme municipal i 14 esglésies al casc antic, s'ha convertit en la ciutat amb major nombre i qualitat de temples romànics d'Europa. Tot això l'ha fet mereixedora de la denominació *Perla del Romànic* en el món de l'art.

Muelas del Pan, Cerezal de Aliste. Foto: Lluís Català

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

Com espais naturals, destaca la Zona d'Especial Protecció per les Aus dels Canons del Duero i la Reserva Regional Sierra de la Culebra.

Aquests espais proporcionen a Muelas del Pan un entorn natural inigualable que els amants del senderisme poden descobrir a través de rutes perfectament senyalitzades i marcades a cadascun dels nuclis del municipi. D'aquestes rutes, destaca la de la sureda, que arriba fins el paratge del *Sofreral*, un bosc de 350 hectàrees d'alzines sureres, les més septentrionals del país.

D'altra banda, **no deixeu de conèixer les vivendes i l'arquitectura popular**, l'ermita de San Esteban, l'embassament de Ricobayo...

Així mateix, el municipi disposa de dos equipaments culturals: **el Centre d'Interpretació de la naturalesa *El Alcornocal* i el Museu de Terrisseria i Arqueologia**; en aquest últim podreu descobrir els vestigis de la cultura que el temps ha anat acumulant al llarg dels segles.

CURIOSITATS...

La terrisseria va suposar la principal activitat realitzada al municipi de forma tradicional, desapareixent la figura del terrisser a la dècada dels trenta del segle passat. Fa aproximadament 4 anys, el Museu de Terrisseria programà uns cursos sobre aquesta disciplina en els que destacà un alumne, net de l'última terrissera.

Aquest jove està, actualment, recuperant formes i textures de fang, pel que la terrisseria es torna a considerar una tradició viva que mai es va haver de perdre.

Pel que respecta a la cuina, en aquestes terres està encaminada, no podria ser d'una altra manera, cap a les carns: exquisides preses de vedella, **emparades per la Denominació de Qualitat Vedella d'Aliste**, i animals criats als pasturatges i plats dels seus pobles.

Acompanyament d'aquestes saboroses carns és **un bon vi de Toro, o de la zona dels Arribes**, que poc a poc es va fent forat a les taules.

Museu de Terrisseria i Arqueologia. Foto: Ajuntament de Muelas del Pan

MUNICIPIIS SURERS

OFERTA TURÍSTICA

Muelas del Pan disposa de varies cases de **turisme rural**, hostals, així com bars, restaurants i una fonda on degustar la gastronomia de la zona.

► **On menjar i dormir?** www.ayto-muelasdelpan.com/municipio.htm

No obstant, recordeu que a menys de 30 km del municipi es troba Zamora, on podreu trobar una oferta molt més àmplia d'allotjament i restauració.

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Muelas del Pan

Plaza Mayor 1
49167 Muelas del Pan, Zamora
T. 980 553 005
info@ayto-muelasdelpan.com
www.ayto-muelasdelpan.com

Centre d'Interpretació

El Alcornocal
C. San Roque
49167 Muelas del Pan, Zamora
T. 980 553 005
info@alcornocal.es
www.alcornocal.com

MAAM, Museu de Terrisseria i Arqueologia

C. Sillada 8
49167 Muelas del Pan, Zamora
citamuseos@ayto-muelasdelpan.com
www.ma-am.es

Platja de Ricobayo de Alba. Foto: Ajuntament de Muelas del Pan

Fonts: Informació extreta de www.ayto-muelasdelpan.com, www.alcornocal.com, www.tierradelpan.com, www.zamora.es i Viquipèdia.

MUNICIPIIS SURERS

AGULLANA

El municipi es troba a la comarca de l'Alt Empordà, a la província de Girona, i molt proper a la frontera amb França. El territori s'estén per la zona occidental de la Serra de l'Albera, pel que **destaca el seu paisatge i patrimoni natural, el qual anima a tot tipus d'activitats d'oci a l'aire lliure.**

A mitjans del segle XVIII es comença a desenvolupar la indústria del suro.

En el moment de màxim esplendor, a principis del segle XX, la vila comptava amb 40 fàbriques que es dedicaven a aquesta indústria.

Mostres del desenvolupament d'Agullana en aquesta època són tota **una sèrie d'edificis modernistes**, com el xalet Parellada, la casa Estela, Can Vidal, l'asil Gomis o el cafè La Concòrdia.

Agullana. Foto: Lluís Català

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

Agullana es troba entre dos espais naturals: el Paratge Natural d'Interès Nacional de l'Albera i el Paratge Natural Salines-Bassegoda. Aquest enclavament li atorga un paisatge únic i ideal per recórrer a peu o en bicicleta, a través de les **diferents rutes que permeten conèixer importants monuments megalítics i magnífiques mostres d'arquitectura civil.** A més, el municipi compta amb una sèrie d'arbres monumentals de característiques impressionants: castanyers, alzines sureres, roures... són arbres centenaris i alguns d'ells tenen el tronc de més de 7 metres de grossor.

D'altra banda, **no dubteu en visitar l'església de Santa Maria d'Agullana, l'ermita de Santa Eugènia o edificis modernistes como l'asil Gomis o el cafè La Concòrdia.**

En relació al patrimoni cultural, visiteu la **Sala d'exposició permanent de la necròpolis de Can Bech de Baix**, nom que rep el jaciment del Bronze Final ubicat al terme municipal d'Agullana, i on podreu conèixer tot el trobat a les últimes excavacions i tasques d'investigació l'any 1973.

Porta original de l'antiga fàbrica de Can Bech, Agullana. Foto: Lluís Català

CURIOSITATS...

Les particularitats de l'entorn d'Agullana fan que els seus productes siguin de gran qualitat com, per exemple, el **vi de la DO Empordà o l'oli d'oliva verge de la DO Protegida de l'Empordà.**

En quant a festes i tradicions, són moltes les que es celebren al municipi; unes més comuns en el territori, com la Castanyada o la Festa de Pasqua, i d'altres més singulars com la Festa de la Xuia o la recuperada Festa de l'Estrada.

La gastronomia d'Agullana és la típica mediterrània, essent els guisats casolans i la botifarra de pelo els plats per excel·lència. Però si hi ha una festa on la gastronomia sigui la protagonista, és l'anteriorment esmentada Festa de la Xuia. Els veïns del poble inicien un recorregut pels seus carrers, el veïnat de l'Estrada i els masos del Riberal per recollir els ingredients i poder fer les **truites Xuies: ous, cansalades, botifarres i oli.**

MUNICIPIS SURERS

OFERTA TURÍSTICA

Al trobar-se al mig de dos paratges naturals, Agullana disposa d'un entorn molt propici al **turisme actiu**, amb multitud de possibilitats com per exemple el **senderisme, rutes a cavall, BTT, etc.**

Més informació:

<http://ca.salines-bassegoda.org/que-fer.html>

No oblidem també les **visites culturals** que es poden realitzar en el mateix municipi o als seus voltants.

► **On menjar?**

<http://ca.agullana.cat/turisme/restaurants/>

► **On dormir?**

<http://ca.agullana.cat/turisme/allotjaments/>

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament d'Agullana

C. Lluís Gomis 2

17707 Agullana, Girona

T. 972 535 206

ajuntament@agullana.cat

<http://ca.agullana.cat>

Consorci Salines Bassegoda

Plaça de la Vila 5

17744 Navata, Girona

T. 972 565 004

<http://es.salines-bassegoda.org/>

Cafè La Concòrdia, Agullana. Foto: Lluís Català

Fonts: Informació extreta de www.agullana.cat, www.salines-bassegoda.org i [Viquipèdia](https://ca.wikipedia.org).

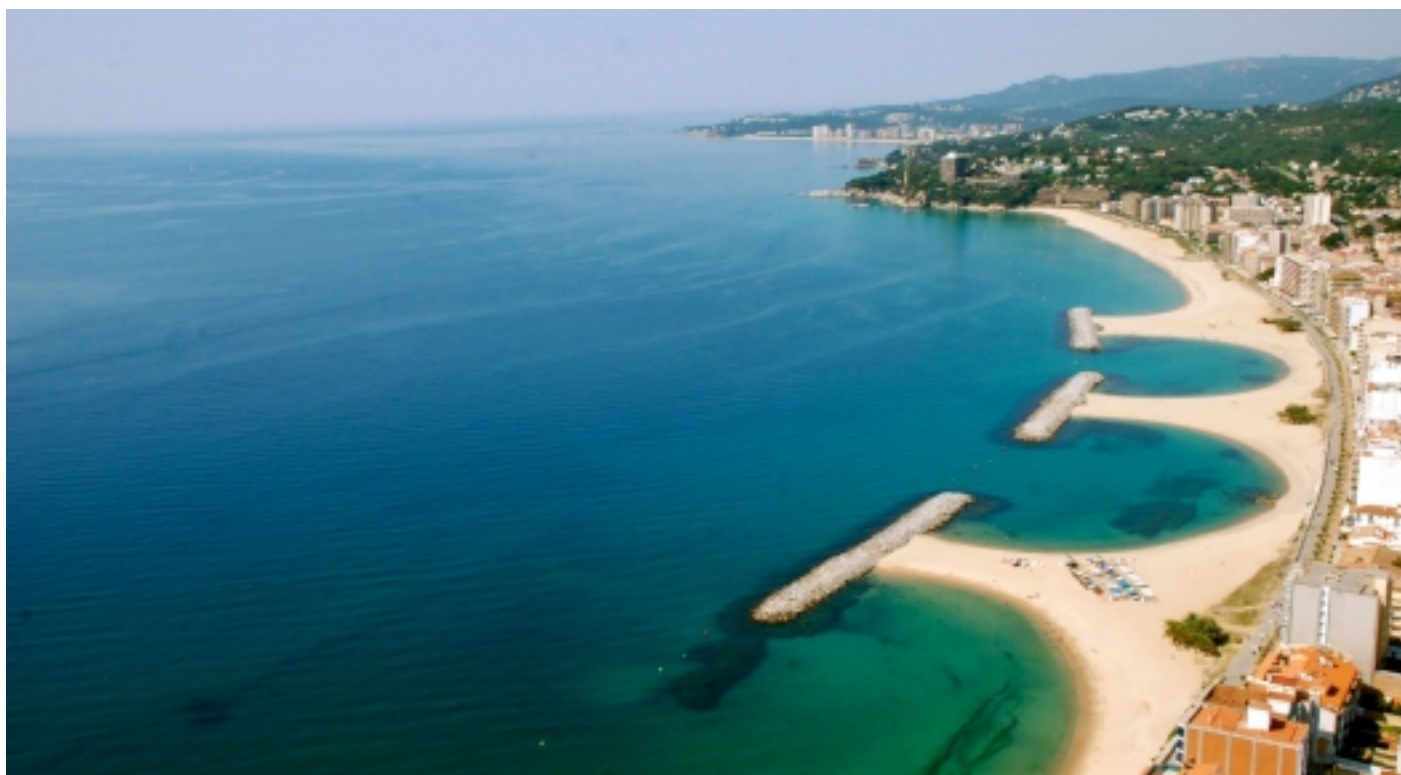
MUNICIPIIS SURERS

CALONGE

El municipi es situa a la província de Girona, en plena Costa Brava. Té dos nuclis de població: Calonge, centre cultural i històric, i Sant Antoni, nucli turístic al litoral.

El seu paisatge va des del massís de Les Gavarres fins a les platges i cales aïllades, amb una àmplia zona de cultiu entre ambdues.

La localitat compta amb una de les majors fortaleses de la comarca, el castell de Calonge, i també destaca la torre de guaita Torre Valentina. Al segle XIX el municipi viu una època pròspera a través de la indústria surera que durarà fins la Guerra Civil. Després d'un període difícil, Calonge torna a créixer amb l'expansió del turisme.

Platja de Sant Antoni. Foto: Jaume Figueras

QUÈ VISITAR I FER?

En quant a patrimoni natural, a Calonge existeixen **diferents rutes senyalitzades per poder descobrir el municipi tant a peu com en bicicleta**. Les rutes més conegudes són els **camins de ronda**, la Conca del Tinar, la Vall dels Molins, etc. Així mateix, no us podeu perdre la infinitat de petites cales i platges àmplies del seu litoral.

MUNICIPIIS SURERS

Un dels encants de Calonge és el seu nucli urbà. Els seus carrers són una mostra de la seva història mil·lenària. Són visita imprescindible els **jardins i muralles medievals**, el Castell, Torre Valentina, el Monestir de Santa Maria del Mar o del Collet, o el dolmen de Puigsesforques.

CURIOSITATS...

Molt a prop de les platges, **Calonge té un paisatge més amagat, un paisatge autèntic que durant segles s'ha conservat al voltant del món del vi.** Durant tot l'any, s'aconsella el recorregut pels senders i camins que envolten les vinyes i també la visita a les bodegues.

Al municipi es celebren una gran quantitat de festes i fires, però destaquem algunes que perviuen fidels a les seves arrels i tradicions com el **Mercat Medieval o la Festa del Vi Nou.**

D'altra banda, la seva gastronomia és fruit de la fusió de cuina de mar i muntanya. Les **tres campanyes gastronòmiques** de més prestigi són el *Menú de l'Olla de Peix*, el *Menú de la Gamba* i el *Menú de l'Escamarlà*.

Vinyes a la Conca del Tinar de Calonge. Foto: Jordi Mas

OFERTA TURÍSTICA

El municipi, de **clara orientació turística**, disposa d'una oferta molt variada tant d'allotjaments com de locals de restauració.

➤ **On menjar i dormir?**
www.calonge-santantoni.com

A més de tota aquesta oferta, Calonge ofereix la possibilitat de practicar **tot tipus d'esports i activitats aquàtiques**: patí de vela, kayak, cicloturisme, equitació...

D'altra banda, el municipi pretén ser un **destí turístic dirigit a famílies**, pel que s'organitzen cada estiu **més de 500 activitats a través del programa Estiu Actiu.**

MUNICIPIS SURERS

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Calonge

Plaça de la Concòrdia 7

17251 Calonge, Girona

T. 972 660 375

ajuntament@calonge.cat

www.calonge.cat

Oficina de Turisme Calonge-Sant Antoni

Av. Catalunya 26

17252 Sant Antoni de Calonge, Girona

T. 972 661 714

turisme@calonge.cat

www.calonge-santantoni.com

Vista aèria de Calonge amb Les Gavarres al fons. Foto: Jaume Figueras

Fonts: Informació extreta de www.calonge.cat, www.calonge-santantoni.com i Viquipèdia.

CASSÀ DE LA SELVA

El municipi està situat a 12 km de Girona, capital de la província, i als peus del massís de Les Gavarres.

En el casc antic trobem els principals monuments del municipi, com l'església gòtica del segle XVI, i **nombrosos edificis senyorials de les primeres dècades del segle XX.**

La seva ubicació geogràfica, proper al mar i a Girona, i les seves bones comunicacions, han

propiciat una economia amb gran pes del teixit industrial i els serveis.

La muntanya, que en temps passats fou una zona d'intens treball ramader i forestal **és, avui dia, espai d'oci habitual per habitants i visitants, ja sigui amb activitats tradicionals com la caça o la recollida de bolets, com amb rutes BTT o senderisme.**

Cassà de la Selva. Foto: Ajuntament de Cassà de la Selva, Jordi Frigola

MUNICIPIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

El patrimoni cultural de Les Gavarres és ric i divers. Podem trobar **més de 40 monuments funeraris, així com poblats ibèrics, castells, molins medievals...** i entre el patrimoni religiós destaquen **restes d'esglésies preromàniques, ermites i monestirs**. L'altra part del terme municipal de Cassà està format per una plana ben cultivada i per espais de gran valor com els prats de dall d'Esclet. **Podreu descobrir tot aquest patrimoni natural a través d'itineraris i senders.**

En el mateix nucli municipal, destaca un **conjunt arquitectònic** que es va construir entre finals del segle XIX i principis del XX, i que es caracteritza per **estils neoclàssics, modernistes i eclèctics**.

A més, ressalten també elements encara més antics com l'església parroquial, Can Frigola i la Torre Selvatana.

Aqüeducte Gran de Can Vilallonga (Consorci de Les Gavarres). Foto: Oriol Alamany

CURIOSITATS...

L'atractiu clau de la gastronomia de Cassà és la cuina de proximitat i tradicional. D'altra banda, una tradició als pobles de Catalunya és treure a passejar a **gegants i capgrossos** pels carrers del municipi, normalment en el marc de festes populars i fires. Aquestes figures solen representar les arrels i

MUNICIPIS SURERS

història del municipi i són de gran volum, essent passejats per persones al seu interior. Cassà de la Selva té gegants i capgrossos de més de 50 anys que han recorregut tot el territori català.

OFERTA TURÍSTICA

Cassà es troba en una zona de pas situada a prop del mar i de la muntanya que acull racons idíl·lics; per això ofereix al visitant una varietat d'establiments de restauració i allotjaments.

- **On menjar?** www.cassa.cat/empreses
- **On dormir?** www.turismegirones.cat

A més, el lloc i tota la comarca ofereixen multitud d'opcions de **turisme actiu**, podent realitzar activitats com el **senderisme, l'escalada, l'observació astronòmica, rutes en quad, passejos a cavall, BTT, piragüisme, golf i Pitch&Putt, passejos amb globus, etc.**

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Cassà de la Selva

Rambla Onze de Setembre 107
17244 Cassà de la Selva, Girona
T. 972 460 005
ajuntament@cassa.cat
www.cassa.cat

Consell Comarcal del Gironès

www.turismegirones.cat

Prat de dall d'Esclat. Foto: Ajuntament de Cassà de la Selva

Fonts: Informació extreta de www.cassa.cat, www.turismegirones.cat i Viquipèdia.

LLAGOSTERA

Es troba a l'extrem meridional del Gironès, envoltat pel massís de Les Gavarres i el massís de Cadiretes-l'Ardenya, ambdós amb un ric patrimoni natural.

El territori va ser ocupat des del paleolític i de l'època medieval data el castell del segle XII. A partir del segle XVIII, amb la implantació de la

indústria surera, el municipi viu una època d'esplendor. **Cases senyorials o el Casino són símbol del pes que ha tingut aquesta activitat a Llagostera.** No ha deixat de créixer gràcies a la seva estratègica situació, entre Girona i la Costa Brava, i recursos com la **Ruta del Carrilet**, una de les vies verdes cicloturistes més transitades i conegudes.

Llagostera. Foto: Ajuntament de Llagostera

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

Llagostera disposa d'un **ampli patrimoni arquitectònic**. Un passeig pel nucli antic del municipi permet fer un recorregut per nombrosos edificis amb un important interès històric. La **Ruta de la Muralla** inclou, entre altres, l'església parroquial de Sant Feliu, el castell i el mirador de la plaça del Castell, que ofereix una vista de Les Gavarres i el Prepirineu. Al llarg dels carrers del centre també trobarem **edificacions d'estil modernista, que configuren la coneguda Ruta Arquitectònica**.

D'alta banda, en tot el seu entorn natural, trobareu una **xarxa de senders** de diferent tipus i recorregut i un **centre de BTT**, molt ben senyalitzats.

La muralla de Llagostera. Foto: Marc Sureda

CURIOSITATS...

Llagostera és molt ric en productes elaborats a la zona i típics d'aquesta. Destaquen, per exemple, la botifarra pinyonera, el carbó de l'Ardenya, l'aigua de Salenys, l'oli de Can Companyó o els recuits l'Eixerit. Pel que es refereix a festes i tradicions, el municipi destaca a la comarca per la seva àmplia oferta d'activitats socioculturals, ressaltant **el Mercat Romà, la Fira del Batre o la Fira del Bolet**.

Un altre dels seus atractius és la gastronomia, ja que durant l'any, Llagostera organitza **4 jornades gastronòmiques on el visitant podrà descobrir productes autòctons i de temporada** a través dels seus restaurants: la cuina dels Manaies, la cuina del Batre, la cuina del Bolet i la cuina de la Festa Major.

OFERTA TURÍSTICA

➤ **On menjar?**

www.visitallagostera.com/on-menjar-on-beure/restaurants

➤ **On dormir?**

www.visitallagostera.com/on-dormir

Llagostera ofereix la possibilitat de realitzar visites guiades a diferents indrets del municipi:

- **Visites guiades al casc històric**
- **Visites guiades als voltants de Llagostera**
- **Visites guiades *Llegendes de Llagostera al casc antic***

MUNICIPIIS SURERS

Aquestes activitats s'ofereixen durant tot l'any i estan dirigides a escoles, grups, particulars, etc.

Més informació:

T. 972 805 525 / www.actiescola.cat

A més, compta amb una àmplia **oferta d'ecoturisme**, és a dir, que el municipi és propici a la realització del **senderisme, rutes a cavall, cicloturisme...**

Més informació:

www.visitallagostera.com/ecoturisme

Antiga estació El Carrilet. Actualment és el punt d'informació. Foto: Marc Sureda

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Llagostera

Plaça del Castell 1
17240 Llagostera, Girona
T. 972 830 375 / 972 830 218
ajuntament@llagostera.cat
www.llagostera.cat

Oficina de Turisme de Llagostera

L'Estació, Passeig Romeu s/n
17240 Llagostera, Girona
T. 972 832 180 / T. 972 832 322
turisme@llagostera.cat
aodl@llagostera.cat
www.visitallagostera.com

Consorti de Les Gavarres

Finca Camps i Armet s/n
Can Geronès
17121 Monells, Girona
T. 972 643 695
consorci@gavarres.cat
www.gavarres.cat

Fonts: Informació extreta de www.llagostera.cat, www.visitemporda.com i Viquipèdia.

PALAFRUGELL

El municipi es troba en plena Costa Brava.

Palafrugell és el centre comercial i cultural, però a **la costa existeixen tres nuclis de prestigi turístic reconegut: Calella, Llafranc i Tamariu;** juntament amb Llofriu, a l'interior i de caràcter més rural.

Per protegir-se de les incursions marítimes, la població s'establí a l'interior els segles V i VI, essent aquest l'origen del municipi.

La seva economia canvia radicalment al segle XIX al convertir-se en una ciutat industrial, principalment surera.

En aquesta època es construeixen **edificis emblemàtics com Can Mario.** Posteriorment, el turisme es convertí en el seu principal motor econòmic.

Far de Sant Sebastià. Foto: Joan Guitart

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

El litoral del municipi està format per infinitat de roques, penya-segats, platges i racons a vegades molt amagats i de gran bellesa. Us recomanem una **excursió en barca o kayak per descobrir tot el seu encant. Vàries platges compten amb el distintiu de bandera blava**, i Tamariu i Llafranc han estat certificades amb la "Q" de qualitat turística. A més, **els camins de ronda permeten conèixer detalladament els indrets més encantadors** i gaudir d'unes vistes úniques, **sense oblidar les xarxes de cicloturisme i senderisme**, així com itineraris per conèixer el seu patrimoni arquitectònic, cultural i natural.

No us perdeu el dipòsit modernista de Can Mario, símbol d'identitat de Palafrugell, el conjunt monumental de Sant Sebastià o el Jardí Botànic i el Castell de Cap Roig. A nivell de patrimoni cultural, el municipi acull un gran moviment albergant, per exemple, la Fundació Josep Pla, el Centre d'Interpretació Sa Perola, ubicat en un antic edifici que els pescadors utilitzaven per dur a terme la tasca de tenyir regularment les xarxes per conservar-les el major temps possible, l'espai d'Art Contemporani Can Mario (Fundació Vila Casas), etc.

CURIOSITATS...

Una de les principals fonts de riquesa del municipi fou la indústria surera que, actualment, encara gaudeix d'un gran prestigi. **Podem trobar objectes fabricats amb aquest material a diferents botigues del poble i al Museu del Suro.**

A Palafrugell es celebren infinitat d'activitats durant tot l'any, però potser podríem destacar la **Cantada d'Havaneres**, que té lloc a Calella de Palafrugell des de l'any 1966, les Festes de Primavera o el **Festival Jardins de Cap Roig**. D'altra banda, la gastronomia del municipi és la típica mediterrània. Les **dues campanyes gastronòmiques de més prestigi són La Garoinada i Es Niu.**

OFERTA TURÍSTICA

El municipi disposa de multitud d'allotjaments i establiments de restauració.

- **On menjar?**
<http://visitpalafrugell.cat/gastronomia/restaurants/>
- **On dormir?**
<http://visitpalafrugell.cat/allotjament/>

Calella. Foto: Lluís Maimí

MUNICIPIS SURERS

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Palafrugell

C. Cervantes 16

17200 Palafrugell, Girona

T. 972 613 100

ajuntament@palafrugell.cat

www.palafrugell.cat

Oficina de Turisme de Palafrugell

Av. de la Generalitat 33

17200 Palafrugell, Girona

T. 972 300 228

turisme@palafrugell.cat

www.visitpalafrugell.cat

Llofriu. Foto: Joan Guitart

Fonts: Informació extreta de www.palafrugell.cat, www.visitpalafrugell.cat i Viquipèdia.

MUNICIPIS SURERS

SANT CELONI

El municipi es situa al Vallès Oriental, molt proper a Barcelona. Es un nucli estratègic a l'eix de comunicació més important de Catalunya amb Europa i **és també portal privilegiat dels Parcs Naturals del Montseny i del Montnegre i el Corredor.**

A més del seu entorn natural, cal destacar que la importància dels teixidors de llana i lli, establerts

al municipi, propicià el naixement de la indústria tèxtil a finals del segle XIX i principis del XX, afavorida també per l'arribada del ferrocarril l'any 1860.

El relleu a aquesta vitalitat ha estat pres per la considerable implantació industrial, erigida els últims anys com el principal motor de l'economia local.

Església de Sant Celoni. Foto: Ajuntament de Sant Celoni

QUÈ VISITAR I FER?

Els boscos del Montseny i del Montnegre i el Corredor ofereixen als visitants una àmplia xarxa interconnectada de rutes per fer a peu o BTT, així com itineraris d'abast local o trams de senders de Gran

MUNICIPIIS SURERS

Recorregut (GR). A través d'aquests camins es pot conèixer, a la vegada, el patrimoni construït en ambdós massissos, des de **megàlits, dòlmens, ermites romàniques, santuaris, etc., fins edificis militars o masies fortificades.**

També existeixen **rutes més curtes i properes al casc urbà, amb les que els visitants poden descobrir l'encant de Sant Celoni.** D'aquesta manera, no podeu perdre-us les cases porxades, les del Carrer Major i les arcades de la Plaça, el barri de la Força, l'església de Sant Martí de Pertegàs, la Rectoria Vella o la capella de Sant Ponç.

CURIOSITATS...

A Sant Celoni es celebren gran quantitat de festes i fires però podríem destacar el Carnaval i **Ball de Gitanes**, un ball típic del Vallès que prové de rituals agraris per afavorir la fertilitat de la terra i l'inici del cicle primaveral; i Sant Jordi i el Drac de Vilardell, dia en que el poble s'emplena de parades de llibres i roses.

La seva gastronomia es basa en una cuina tradicional. Destaca la carn de caça i trobem productes com la mongeta del Ganxet.

Durant l'any es celebren tres activitats o campanyes gastronòmiques:

Tastets d'estiu, la Tardor gastronòmica i la Mostra de Torrons Artesans. Destaca un dolç propi, els celonins, fets amb base de pasta de galeta, diferents xocolates i ametlla. Representen les dues muntanyes que envolten Sant Celoni: el Montseny, amb xocolata blanca, i el Montnegre, amb xocolata negra.

Ball de gitanes. Foto: Ajuntament de Sant Celoni

OFERTA TURÍSTICA

L'entorn natural i la seva proximitat a la ciutat de Barcelona han fet del municipi un destí habitual pels amants de la naturalesa però que volen gaudir també d'un variat patrimoni cultural i arquitectònic.

Per això, el municipi disposa d'una **àmplia oferta d'establiments hostalers i de turisme rural**, així com de **restauració.**

MUNICIPIS SURERS

➤ **On menjar?**

[www.santceloni.cat/a.php?cercar=&taf=T&submit=Cercar&sec\[\]=53&are\[\]=tot&per_tema=53&menusfitxes_328\[\]=Restaurant&fer=TCERCADORA](http://www.santceloni.cat/a.php?cercar=&taf=T&submit=Cercar&sec[]=53&are[]=tot&per_tema=53&menusfitxes_328[]=Restaurant&fer=TCERCADORA)

➤ **On dormir?**

Hotels - www.santceloni.cat/fitxes.php?categoria=117

Hostals - www.santceloni.cat/fitxes.php?categoria=119

Turisme rural - www.santceloni.cat/fitxes.php?categoria=118

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Sant Celoni

Plaça de la Vila 1

08470 Sant Celoni, Barcelona

T. 938 641 200

santceloni@santceloni.cat

www.santceloni.cat

Oficina de Turisme de Sant Celoni

C. Major 56

08470 Sant Celoni, Barcelona

T. 938 670 171

turisme@santceloni.cat

www.santceloni.cat/turisme

Sant Ponç. Foto: Ajuntament de Sant Celoni

Fonts: Informació extreta de www.santceloni.cat i Viquipèdia.

SANTA COLOMA DE FARNERS

Santa Coloma és la capital de la comarca de La Selva i es situa entre la plana y les muntanyes de Les Guilleries.

El municipi ha anat evolucionant durant la història, però a la segona meitat del segle XIX va ser testimoni d'un important creixement a l'activitat econòmica, que es traduí en l'expansió urbanística de la pròpia ciutat.

A principis del segle XX, Santa Coloma compta ja amb 4.600 habitants, i molt aviat se li atorga el

títol de ciutat en reconeixement a la seva rellevància econòmica, cultural i política a la comarca.

Sens dubte, **és coneguda com a ciutat termal i pel seu entorn paisatgístic excepcional**, conformat per frondosos boscos i singulars formacions granítiques que el temps ha anat esculpint donant-li personalitat.

Tot això fa de la ciutat un destí de repòs i tranquil·litat.

Parc de Sant Salvador, Santa Coloma de Farners. Foto: Josep Solà

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

La Selva, coneguda també per ser la Comarca de l'Aigua, presumeix de tenir un **elevat nombre de fonts d'aigua mineral, rius i brots termals**.

Aquesta riquesa ha donat lloc a tota una **xarxa de camins senyalitzats i adequats per a la pràctica del senderisme o cicloturisme**. Són antics camins de bandolers que acompanyen les rieres i senders que van al Mediterrani. Aquest element clau, l'aigua, ha donat lloc també al museu a l'aire lliure anomenat Territori Museu de l'Aigua.

Aquest entorn natural ofereix multitud de rutes establertes, per exemple, **la ruta de les 10 ermites o la ruta del romànic**, les quals també permeten conèixer el **patrimoni cultural**. En el mateix nucli, no deixeu de visitar l'església parroquial, la plaça Farners, el Parc de Sant Salvador o el castell.

D'altra banda, també podeu conèixer la història de les famoses Galetes Trias o visitar el Museu Casa de la Paraula.

Parc de Santa Coloma. Foto: Ajuntament de Santa Coloma de Farners

CURIOSITATS...

Moltes són les festes i fires que al llarg de l'any es celebren al municipi, fent que els carrers s'emplenin de visitants. La majoria d'aquestes festes fan gaudir **d'activitats gastronòmiques** com la Fira de la Ratafia o la Fira del Pa am Tomàquet.

Precisament, **la gastronomia de Santa Coloma és la típica tradicional catalana**: cargols a la llauna, carn a la brasa, esqueixada, botifarres, calçots, etc.

Com a receptes inconfusibles de la ciutat, destaquen: les Flors de Farners, la Coca de Farners o **la ratafia**, un licor elaborat a partir de la maceració de diferents fruits, herbes i espècies a un alcohol de base, generalment aiguardent.

MUNICIPIS SURERS

OFERTA TURÍSTICA

Les aigües termals de Santa Coloma de Farners fan de la ciutat l'indret perfecte per passejar i descansar. Per això, la ciutat ha anat ampliant l'oferta d'allotjament i de restauració.

Compta amb diferents allotjaments de tipologia variada, així com una llarga llista de restaurants on gaudir de la gastronomia tradicional.

➤ **On menjar?**

www.scf.cat/index.php?option=com_content&task=view&id=108&Itemid=124

➤ **On dormir?**

www.scf.cat/index.php?option=com_content&task=view&id=101&Itemid=117

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Santa Coloma de Farners

Plaça de l'Ajuntament 1
17430 Santa Coloma de Farners, Girona
T. 972 840 808
ajuntament@scf.cat - www.scf.cat

Oficina de Turisme de Santa Coloma

Plaça de l'Ajuntament 1
17430 Santa Coloma de Farners, Girona
T. 972 840 977
promocio_economica@scf.cat

Farners. Foto: Ajuntament de Santa Coloma de Farners

Fonts: Informació extreta de www.scf.cat, www.triasbiscuits.com, www.casadelaparaula.cat, www.laselvaturisme.com i Viquipèdia.

MUNICIPIS SURERS

TORDERA

El municipi es troba a la província de Barcelona, emmarcat en el Parc Natural del Montnegre i el Corredor. Amb més de 84 km², una part del seu territori és muntanyós, però també són de gran importància els seus aiguamolls. Fou habitat per ibers i posteriorment pels romans, de la presència dels quals **ha quedat part d'un aqüeducte com element més significatiu.**

Durant segles, l'agricultura va ser la forma de vida a Tordera, fins l'arribada de la indústria suro tapera, un dels primers elements d'industrialització, que es va veure afavorida per la presència del riu. **Actualment, el municipi gaudeix d'una gran activitat econòmica al trobar-se perfectament comunicat per carretera amb Barcelona així com amb la costa.**

Pont de ferro, Tordera. Foto: Ajuntament de Tordera

MUNICIPIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

Al terme de Tordera es pot visitar multitud de **patrimoni històric**, la majoria d'ell envoltat d'un entorn natural envejable. Per això, no deixeu de conèixer l'església de Sant Esteve, l'ermita de Sant Vicenç, l'ermita de Sant Andreu o la canònica de Santa Maria de Roca-Rossa.

A més, cal destacar la seva vinculació al Parc Natural del Montnegre i el Corredor, i tot el patrimoni cultural associat.

Entre aquest, les restes més antigues són **els dòlmens de Pedra Gentil i de Pedra Arca, i les restes iberes de Turó del Vent i Puig del Castell.**

Altres construccions d'interès són l'església de Sant Cristòfol o el Santuari del Corredor.

A la zona del Montnegre, on les comunicacions han estat sempre més difícils, s'enclaven parròquies aïllades o ermites en els indrets més elevats.

Hortsavinyà, Tordera. Foto: Xavier Llop

CURIOSITATS...

Tordera és un poble que viu molt activament les seves festes i tradicions. Entre elles, podem destacar la Festa Major, que es celebra en honor a Sant Bartomeu; la trobada en honor a Sant Ponç, on els habitants es reuneixen a l'entorn natural per celebrar tot tipus d'activitats populars; o la **Fira Mercat del Ram**, que any rere any gira al voltant del producte artesà, de qualitat i proximitat.

Al situar-se el municipi molt a prop del mar però amb una àmplia zona muntanyosa, es transmet **aquesta dualitat a la seva gastronomia, la qual es nodreix de productes de proximitat, de l'horta i del mar.**

Cap a finals d'any, es celebren les **Jornades Gastronòmiques del Fesol del Ganxet**, una mongeta de gran cremositat i sabor extremadament suau i característic.

MUNICIPIS SURERS

OFERTA TURÍSTICA

El municipi disposa d'allotjaments, sobretot de **tipus rural**, així com diferent oferta de restauració.

➤ **On menjar i dormir?**

www.tordera.cat/document.php?id=4281

A més de tota aquesta oferta, Tordera ofereix una multitud de **rutes i senders per gaudir a peu, en bici, a cavall, etc.**

- Ruta del Convent de Roca Rossa
- Ruta de Sant Pere de Riu
- Ruta de Vallmanya
- Ruta *Hortsavinyà, naturalesa i història*

Més informació:

www.tordera.cat/ARXIUS/PROMOVILA/rutes_natura.pdf

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de Tordera

Plaça de l'Església 2
08490 Tordera, Barcelona
T. 937 643 717

tordera@tordera.cat - www.tordera.cat

Oficina d'Informació i Turisme

C. Puigverd / Plaça Concòrdia
08490 Tordera, Barcelona
T. 937 642 816

promocioeconomica@tordera.cat

Vistes des de Roca-Rossa, Tordera. Foto: Xavier Llop

Fonts: Informació extreta de www.tordera.cat i Viquipèdia.

MUNICIPIIS SURERS

ESLIDA

El municipi està situat en ple Parc Natural de la Serra d'Espadà. A 30 minuts es troba Castelló de la Plana i ens menys d'una hora s'arriba a València, capital d'ela comunitat autònoma.

La Serra d'Espadà ofereix un entorn de frondosos boscos de pi i alzina surera, encara que el paisatge inclou també horts, ametllers i oliveres.

En l'època de l'ocupació àrab és quan Eslida arriba al seu apogeu, amb un notable desen-

volupament en tots els àmbits: millores agrícoles, ampliació de les muralles i el castell, etc.

A partir de llavors, el municipi viu varies èpoques de bonança i altres de menys glorioses, però és el 1950, quan Eslida recobra prosperitat a través d'una economia basada en el suro i que s'orienta cada vegada més cap al turisme, amb un important pes de segones residències.

Eslida. Foto: José Vicente Salvador Daròs

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

A més de que el municipi es troba en ple Parc Natural, **Eslida compta amb 5 fonts mineromedicinales en el seu terme**; una d'elles és l'única deu d'aigua potable de tota la Comunitat Valenciana. **Belles coves inunden tot el territori**, les quals es ramifiquen al llarg de les serres del Parc.

D'altra banda, i més relacionat amb el **patrimoni històric**, **no deixeu de conèixer l'Aqüeducte de la Rambla, el Molí d'Aire i les alqueries dels Corral i l'ermita del Calvari.**

Aqüeducte de la Rambla, Eslida. Foto: José Vicente Salvador Daròs

CURIOSITATS...

Eslida és un referent en apicultura, en l'elaboració i producció de mel artesanal.

Actualment existeixen 8 apicultors al municipi i tres d'ells tenen establiments de venda i comercialització.

Durant tot l'any trobem diferents festes i tradicions, però és a l'estiu on observem una major activitat, degut a que la seva població es multiplica.

En quant a la seva gastronomia, destaquen les seves saboroses carns, olles i rebosteria. Als plats calents, **són famoses les olles**: olla de poble, olla de col o de *diju*. Pel que fa a les carns, trobem plats de gran qualitat com els llorigons, que són les cries dels conills.

MUNICIPIIS SURERS

OFERTA TURÍSTICA

► **On menjar?**

www.eslida.es/es/content/bares-restaurantes-tiendas

► **On dormir?**

www.eslida.es/es/content/donde-dormir-ocio

A més de tota aquesta oferta, destacar l'auge que ha despertat el **turisme de naturalesa**. Existeix una **extensa xarxa de senders per realitzar rutes a peu, en bicicleta, a cavall...**

D'altra banda, no dubteu en contactar amb l'empresa **Ocio Eslda Aventura**.

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament d'Eslda

Plaza del Ayuntamiento 1
12528 Eslda, Castelló
T. 964 628 000

info@eslida.es

www.eslida.es

Centre de Visitants del Parc Natural de la Serra d'Espadà

Av. Francisco Mondragón, 2
12528 Eslda, Castelló
Tel. 964 629 112 – 679 196 294

parque_espadan@gva.es

Ocio Eslda Aventura

Crta. Aín 32, bajo
12528 Eslda, Castelló
T. 696 738 890

info@eslidaventura.es

www.eslidaventura.es

Vista d'Eslda. Foto: José Vicente Salvador Darós

Fonts: Informació extreta de www.eslida.es, <http://parquesnaturales.gva.es> i Viquipèdia.

SAN VICENTE DE ALCÁNTARA

San Vicente està situat al nord oest de la província de Badajoz i el seu paisatge es caracteritza per les deveses i, especialment, per la Sierra de San Pedro, un espai amb gran riquesa ambiental, tant per la seva flora com per la fauna.

El municipi forma part d'un **important foc megalític**, com

testifica l'abundància de dòlmens, menhirs i altres monuments funeraris.

Al segle XII es du a terme la repoblació del territori per part de l'ordre d'Alcántara, la qual, entre altres actuacions, construeix el **castell de Piedrabuena, una fortalesa senyorial inclosa a la Ruta dels**

Castells d'Extremadura.

San Vicente és considerada la ciutat del suro, on existeix la major concentració d'indústries transformadores del material, i part de la seva cultura i festes giren al voltant d'aquest.

Castell de Piedrabuena, San Vicente de Alcántara. Foto: Susana Expósito Amaro

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

San Vicente es troba en un indret privilegiat en plena Sierra de San Pedro. En aquest entorn natural viuen espècies en perill d'extinció com **l'àguila imperial ibèrica**, que amb 31 parelles és on major concentració d'aquesta majestuosa au podem trobar; **convivint amb voltors negres, ducs, cigonyes negres...**

Un gran atractiu turístic és que, a finals de l'estiu, es pot començar a **sentir la brama dels molts cérvols que habiten en aquest enclavament.** Si sou amants de les marxes a peu, la bicicleta de muntanya, el cavall o inclús els vehicles motoritzats, a San Vicente trobareu una **infininitat de rutes.**

La pela del suro, San Vicente de Alcántara. Foto: Susana Expósito Amaro

Així mateix, dins del mateix nucli o al seu voltant, poden visitar el conjunt megalític i tombes antropomorfes, l'església de San Vicente Màrtir, l'ermita de Santa Ana o el Castell de Piedrabuena.

El municipi compta amb equipaments culturals com el **Museu d'Identitat del Suro**, el **Centre d'Interpretació de la Naturalesa Alas** o l'**Observatori de Fauna Aquàtica Celestino Ramajo**.

CURIOSITATS...

La principal font de riquesa del municipi és la indústria surera. D'aquesta manera, es pot comprar **artesanía de suro, figures, maquetes, etc.** i al Museu d'Identitat del Suro trobareu figures úniques.

Ressaltar també l'existència d'un artesà dedicat al cuir, que realitza calçat a mida, sabata clàssica, botes de caça, etc.

D'altra banda, es celebren una gran quantitat de festes amb una forta tradició arrelada, destacant,

per exemple, la festa de San Vicente Màrtir o el Corpus Christi, aquesta última declarada Festa d'Interès Turístic Regional.

Les receptes gastronòmiques més conegudes són la *tomatá de mondongas* (botifarres) i el *buche*. També són remarcables els embotits de matança i una **gran varietat de dolços** com els congrets de Pasqua, els *joriños* o les *perrunillas*.

MUNICIPIIS SURERS

OFERTA TURÍSTICA

El municipi disposa de tipologia variada d'allotjaments, sobretot de **tipus rural**, així com establiments de restauració on poder degustar les especialitats gastronòmiques de la zona.

► **On menjar i dormir?** <http://turismociudaddelcorcho.es/empresas-turisticas/>

Corpus Christi. Foto: Ajuntament de San Vicente de Alcántara

MÉS INFORMACIÓ

Ajuntament de San Vicente de Alcántara

Parque de España 1
06500 San Vicente de Alcántara, Badajoz
T. 924 410 050
ayuntamiento@sanvicentedealcantara.es
www.sanvicentedealcantara.es
<http://turismociudaddelcorcho.es>

Punt d'Informació Turística

Plaza de Joaquín Salgado s/n
(Centre d'Interpretació)
06500 San Vicente de Alcántara, Badajoz
T. 924 410 945
centroalas@sanvicentedealcantara.es

Fonts: Informació extreta de www.sanvicentedealcantara.es y <http://turismociudaddelcorcho.es>.

MUNICIPIIS SURERS

MANCOMUNITAT SIERRA DE SAN PEDRO

La Mancomunitat inclou els municipis de València de Alcántara, Membrío, Salorino, Santiago de Alcántara, Cedillo, Herrerueta, Herrera de Alcántara, Carbajo i San Vicente de Alcántara.

Es situa a l'oest de la franja central d'Extremadura, entre Portugal i les províncies de Càceres i Badajoz.

La devesa és amb rotunditat l'hàbitat més present, un paisatge transformat per la mà de l'home durant mil·lennis.

En ell existeix una **gran riquesa faunística**, albergant espècies en greu perill d'extinció com l'àguila imperial ibèrica, el voltor negre, el linx ibèric, el gat salvatge, el llop ibèric, l'àguila daurada, l'àguila marcenca i el milà.

Vaixell turístic del Parc Natural Tajo Internacional. Foto: Mancomunitat Sierra de San Pedro

MUNICIPIIS SURERS

QUÈ VISITAR I FER?

En el territori de la Mancomunitat trobem **el major i millor conservat conjunt de dòlmens de l'Europa Occidental**, declarats Bé d'Interès Cultural amb la categoria de Recinte Megalític.

A més, compta també amb varis monuments

històrics nacionals com l'Església de Rocamador, **edificis i conjunts històrics** com el Barri Gòtic, ambdós a València de Alcántara, i un nombrós **conjunt d'esglésies i ermites de curiosa arquitectura popular**.

No obstant, el més destacat de l'entorn són els seus espais naturals, destacant **el Parc Natural del Tajo Internacional i la Sierra de San Pedro**.

Els dòlmens, València de Alcántara. Foto: Mancomunitat Sierra de San Pedro

CURIOSITATS...

Cada municipi que forma part de la Mancomunitat té les seves pròpies festes i tradicions, com els carnivals, les romeries, les processons de Setmana Santa, etc. Destaquen entre elles el **Corpus Christi de San Vicente de Alcántara i la Romeria de San Isidro a València de Alcántara**, ambdues declarades Festes d'Interès Turístic Regional, el Festival Medieval Boda Regia també de València o **la Mascarrá**, que es celebra a varis dels municipis.

Molts són els productes i plats típics que es poden trobar a la zona. Ressaltar l'oli, els formatges, la mel, la rosca de *piñonante*, els embotits, el *buche*, les llesques amb ou, els *pestiños*, les *mondongas*, els congrets de Pasqua o les *perrunillas*.

MUNICIPIIS SURERS

OFERTA TURÍSTICA

Degut al territori tan ampli que ocupa la Mancomunitat, es poden trobar moltes tipologies d'allotjaments així com establiments de restauració. A través de la pàgina web de cada municipi podreu localitzar-los.

D'altra banda, al Parc Natural Tajo Internacional existeixen multitud de **rutes senyalitzades per poder practicar el senderisme, BTT, etc., sense oblidar les rutes fluvials del Barco Balcón del Tajo.**

Sierra de San Pedro, Salorino. Foto: Mancomunitat Sierra de San Pedro

MÉS INFORMACIÓ

Mancomunitat Sierra de San Pedro

C. Pizarro 16
10500 Valencia de Alcántara, Càceres
T. 927 668 147
info@mancomunidadesierrasanpedro.com
www.mancomunidadesierrasanpedro.com

Oficines del Barco del Tajo

C. Oaxaca 17, Local 1º 1º
10005 Càceres
T. 927 231 897
www.barcodeltajo.com

Taejo Internacional

<http://taejo.eu/>

Fonts: Informació extreta de www.mancomunidadesierrasanpedro.com, <http://taejo.eu>, www.barcodeltajo.com i Viquipèdia.

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

Festa de la Pela del Suro de Llofriú, Palafrugell. Foto: RETECORK

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

El concepte del suro va més enllà d'allò que és estrictament forestal o industrial. Són exemples de manifestacions culturals el llegat patrimonial, l'arquitectònic o l'associatiu que ha deixat el suro als municipis d'aquests territoris. Destaquem, doncs, els **museus i centres d'interpretació** que dediquen la seva activitat a aquesta realitat surera o parlen d'ella a algun dels seus espais.

A través d'aquests equipaments podrem conèixer millor **la realitat d'aquesta cultura i el que comporta el seu paisatge i activitat quotidiana.**

Museu d'Identitat del Suro, San Vicente de Alcántara. Foto: Lluís Català

LA SUBEROTECA D'ANDALUSIA

Aquest equipament exposa les cales extretes de les muntanyes andaluses mostrejades des de l'any 1995 fins a la data actual.

L'objectiu d'aquesta exposició és el de posar les mostres o cales de suro a disposició de productors i compradors per a la seva consulta i, d'aquesta manera, facilitar les operacions

comercials i propiciar així l'existència d'un mercat transparent.

El mostrari conté, avui dia, suro de 1.294 zones d'extracció de tota Andalusia, i la seva consulta està disponible tant per industrials com per productors, **contribuint amb això al desenvolupament socioeconòmic del medi rural andalús.**

La Suberoteca. Foto: GDR de Los Alcornocales

Pel que fa a l'edifici que allotja la Suberoteca, **ha estat dissenyat amb l'objectiu de ser eco eficient**, i acull també l'oficina del **Parc Natural de Los Alcornocales**, fet que facilita l'accés a serveis i activitats que s'ofereixen en aquest espai.

ESPAIS DE LA SUBEROTECA

La Suberoteca compta amb un total de 632 m² construïts, els quals es distribueixen en diferents àrees:

- Sala d'exposició de mostres de suro de tota Andalusia
- Sala de preparació (classificació del suro per qualitats)

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

- Bodega
- Sala de caldera per a la cocció del suro
- Sala d'experimentació i laboratori

ALTRES DADES

- **Institució a la que pertany la Suberoteca:** Junta d'Andalusia
- **Titular:** Conselleria de Medi Ambient i Ordenació del Territori
- **Activitats que realitza:**
  - Anàlisi i classificació del suro
  - Exposició de les cales de suro obtingudes en els mostreigs de camp, un cop analitzada la seva qualitat
  - Anàlisi de la humitat del suro
  - Anàlisi de la porositat del suro a través de tècnica d'imatge
  - Assessorament a industrials i productors de suro
  - Formació professional, a estudiants universitaris, etc.
  - Xerrades informatives a grups relacionats amb el sector surer

Visita guiada. Foto: GDR de Los Alcornocales

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

HORARI D'OBERTURA AL PÚBLIC

La Suberoteca serà oberta **només mitjançant sol·licitud prèvia.**

MÉS INFORMACIÓ

Suberoteca d'Andalusia

Ctra. CA-2112 Alcalá de los Gazules-Benalup Casas Viejas, km 1

11180 Alcalá de los Gazules, Cadis

T. 670 940 039 / 956 418 618

alcornocal@agenciamedioambienteyagua.es

Exposició d'objectes de suro. Foto: GDR de Los Alcornocales

Font: Informació facilitada per la Suberoteca d'Andalusia.

CENTRE DE VISITANTS EL ALJIBE

El Centre de Visitants del Parc Natural de Los Alcornocales *El Aljibe* és un espai interpretatiu del patrimoni natural del Parc.

Les masses de bosc de l'espai natural es componen d'oliveres silvestres, espessos boscos de roure de fulla petita, les suredes millor conservades de la Península i els boscos de boira i *canutos*, amb una exuberant i rara vegetació que perdura aquí des de l'Era Terciària. **Als voltants, el jardí botànic *El Aljibe* permet entrar en contacte amb aquesta riquesa.**

A les seves instal·lacions **s'exposen les singularitats d'aquest territori gadità.** Entre altres aspectes, es relata com el semblant actual de les serres i el camp no depenen només de les condicions ambientals, sinó també de les **interaccions humanes esdevingudes al llarg de la història.**

Una altra de les sales es centra en les **riqueses ecològiques i paisatgístiques** del camp i els boscos. **En aquest recorregut es ressalten les característiques de les formacions boscoses, la seva**

fauna associada i els recursos que obté l'home del medi o els usos turístics actuals.

De les dues sales principals, la primera tracta sobre la relació de l'home amb el bosc, amb especial atenció a l'aprofitament surer; a la segona s'exposen els principals ecosistemes, destacant la sureda com l'eix central de la mostra.

Plafons informatius del Centre de Visitants. Foto: GDR de Los Alcornocales

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

Per completar els continguts, **els guies del Centre ofereixen la possibilitat de visitar la Suberoteca d'Andalusia**, situada a escassos 150 metres, **així com una representació de la sureda al també contigu jardí botànic.**

Jardí Botànic El Aljibe. Foto: GDR de Los Alcornocales

ALTRES DADES

- **Institució a la que pertany el Centre:** Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Ambient de la Junta d'Andalusia.
- **Activitats didàctiques que realitza:** Programa d'Educació Ambiental a Los Alcornocales.
- **Observacions:** En breu s'establirà un programa temàtic del suro dins del Programa de Visites al Centre, encara que puntualment ja s'ofereix per a grups que ho concerten amb cita prèvia.

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

HORARI D'OBERTURA AL PÚBLIC

El Centre de Visitants roman obert:

- ▶ **Del 16 de setembre al 14 de juny:**
De dimarts a divendres, de 10h a 14h i de 15h a 17h.
Dissabte i diumenge, de 10h a 17h.
Dilluns tancat.
- ▶ **Del 15 de juny al 15 de setembre:**
De dimarts a diumenge, de 9h a 15h.
Dilluns tancat.

MÉS INFORMACIÓ

Centre de Visitants El Aljibe
Parc Natural de Los Alcornocales
Ctra. A-2228 Alcalá de los Gazules-Benalup
Casas Viejas, km 1
11180 Alcalá de los Gazules, Cadis
T. 956 418 614

L'escorça de l'alzina surera. Foto: GDR de Los Alcornocales

Font: Informació facilitada pel Centre de Visitants del Parc Natural de Los Alcornocales a través del GDR de Los Alcornocales.

CENTRE D'INTERPRETACIÓ EL ALCORNOCAL

El Centre s'ubica a la localitat de Cerezal de Aliste, ocupant l'anomenada *Casa del Cura*, que es rehabilita i condiona, a través d'un taller d'ocupació, per acollir tots els suports que ajudaran al visitant a comprendre la importància de la sureda, la seva riquesa i el valor de la seva conservació.

La sureda de Cerezal de Aliste es troba situada a l'oest de la província de Zamora, a una altitud de 800 metres sobre el nivell del mar, al terme municipal de Muelas del Pan.

La seva situació geogràfica i topogràfica determina la duresa del seu clima, molt extrem, el qual condiona la presència de determinats grups de vegetació i dificulta el desenvolupament de certes espècies lligades a condicions climàtiques més suaus, com és el cas de l'alzina surera. No obstant això, aquest arbre ha arribat a colonitzar l'hàbitat, de tal manera que la massa que ocupa s'alça com la sureda de major extensió del país a la seva latitud.

Arrel d'aquesta singularitat, sorgeix la necessitat de potenciar el coneixement i divulgació d'aquest ecosistema i la seva importància; l'any 2003 comença la construcció del Centre d'Interpretació *El Alcornocal*.

Muelas del Pan, Cerezal de Aliste. Foto: Lluís Català

ESPAIS DEL CENTRE D'INTERPRETACIÓ

Compta amb una exposició permanent de 200 m², aproximadament, i l'espai es divideix en diferents zones:

- **Zona de murals i interactiva:** col·lecció sobre l'alzina surera i el suro, audiovisuals, ordinadors tàctils, panells explicatius i fulletons.
- **Zona de projeccions i sala d'actes**
- **Maqueta de la sureda i zona d'informació general**

Col·lecció sobre l'alzina surera i el suro. Foto: Lluís Català

ALTRES DADES

- **Institució a la que pertany el Centre:** Ajuntament de Muelas del Pan
- **Activitats didàctiques que realitza:**
  - Tallers infantils utilitzant materials de suro
  - Visites a la sureda

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

HORARI D'OBERTURA AL PÚBLIC

El Centre d'Interpretació roman obert:

- **Dissabte, de 9.30h a 14h.**
- **Segons demanda**

MÉS INFORMACIÓ

Centre d'Interpretació El Alcornocal

Plaza La Iglesia 8

49164 Cerezal de Aliste, Zamora

T. 980 553 005 Ext. 10

F. 980 553 234

info@ayto-muelasdelpan.com

www.alcornocal.com

Plafons informatius del Centre d'Interpretació. Foto: Lluís Català

Font: Informació facilitada pel Centre d'Interpretació El Alcornocal.

MUSEU DEL SURO

Aquest Museu treballa en la difusió del patrimoni surer a Catalunya com element configurador d'un paisatge, una indústria, unes formes de vida i una identitat comunes.

La peça més important del Museu és el propi edifici, una antiga fàbrica modernista fundada el 1900, seu d'una empresa que fou líder en exportació espanyola a la dècada de 1920.

El Museu tracta el suro des del punt de vista científic, tècnic, industrial, artístic i cultural, de forma ambiental i interactiva. Actualment disposa d'una exposició provisional sobre la pela del suro, la transformació industrial i la història de l'empresa Manufacturas de Corcho, a més d'un espai interactiu sobre les propietats d'aquest material. Disposa d'un espai didàctic, sala d'exposicions temporals i un auditori per a més de 100 persones.

Museu del Suro, Palàfrugell. Foto: J. García Batlle, AIMS

SECCIONS I INSTAL·LACIONS DEL MUSEU

A més de la seu central, aquest disposa d'altres seccions:

► **Centre d'Interpretació Dipòsit d'Aigua Modernista Can Mario**

Aquest dipòsit d'estil modernista s'ha convertit en un símbol identificador de Palafrugell. El Centre d'Interpretació permet descobrir la història d'aquest element emblemàtic i accedir a la seva terrassa, a 35 metres d'alçada, on gaudiran d'una panoràmica privilegiada de Palafrugell i l'Empordà.

► **Centre Cultural Bassa-Rocas de Llofriú**

Un passeig per la sureda de Llofriú, els descobrirà l'ecologia del bosc mediterrani i la tasca dels peladors, els diferents tipus de suro, les eines que s'utilitzaven i anècdotes i formes de vida.

► **Conjunt Monumental de Sant Sebastià i torre de guaita**

Aquest conjunt monumental és el testimoni de l'ocupació d'un indret privilegiat. Es pot visitar un jaciment ibèric (segles VI a I a.C.), una torre de guaita del segle XV, una ermita i hostatgeria del segle XVIII i el far del segle XIX. Tot això al cim d'una muntanya amb penya-segats sobre el mar i amb una de les millors panoràmiques de la Costa Brava.

Espai expositiu. Foto: E. Pujol

ALTRES DADES

- **Institució a la que pertany el Museu:** Ajuntament de Palafrugell
- **Activitats didàctiques que realitza:**
  - Tallers destinats tant a escolars com a públic familiar i grups
  - Visites guiades
- **Publicacions pròpies:**
  - Catàlegs d'exposicions
  - Revista *l'Estoig*
  - Col·leccions *Estudis del Museu i Palafrugell restaura*

HORARI D'OBERTURA AL PÚBLIC

- **Del 15 de juny al 15 de setembre**
  - De dilluns a dissabte, de 10h a 14h i de 17h a 21h.
  - Diumenge de 10h a 14h.
- **De l'1 al 15 de juny i 16 al 30 de setembre**
  - De dimarts a dissabte, de 10h a 14h i de 17h a 20h.
  - Diumenge de 10h a 14h.
  - Dilluns tancat.
- **Resta de l'any**
  - De dimarts a dissabte, de 10h a 13h i de 16h a 19h.
  - Dissabte de 10h a 13h i de 16h a 20h.
  - Diumenge de 10h a 14h.

MÉS INFORMACIÓ

Museu del Suro de Palafrugell

Placeta del Museu s/n
17200 Palafrugell, Girona
T. 972 307 825

info@museudelsuro.cat

www.museudelsuro.cat

Font: Informació facilitada pel Museu del Suro de Palafrugell.

CENTRE D'INTERPRETACIÓ CAN CACIQUES

El Centre d'Interpretació Can Caciques és un **equipament dinàmic i actiu que convida al visitant a descobrir les característiques més significatives del passat de Llagostera**. S'ubica a Can Caciques, una casa construïda aprofitant una de les torres de la muralla medieval del segle XIV.

Pati central entre la casa pròpiament anomenada Can Caciques i el nou edifici. Foto: Quim Paredes

ESPAIS I INSTAL·LACIONS DEL CENTRE D'INTERPRETACIÓ

El Centre es divideix en dos espais:

► **La vila emmurallada**

Exposició on es mostra l'evolució del **nucli medieval** de Llagostera, des del segle XII fins el segle XVII, a partir d'audiovisuals, plafons amb materials gràfics, textuais i amb els elements immobles originals que

trobem en el mateix edifici: una torre, part de la muralla i el fossat.

► El privilegi del bosc

Aquest espai ens mostra la intensa relació entre l'home i el bosc, degut a la important presència de superfície forestal al municipi.

L'exposició conté una varietat de peces que il·lustren alguns oficis i activitats derivades de l'aprofitament del bosc a partir de tres àmbits:

El suro (els propietaris forestals, els tallers de tapers del segle XVIII al XIX, la industrialització dels segles XIX i XX, i l'aglomerat).

La terra (llaurar, sembrar, segar, batre i organitzar la collita).

La fusta (carbó, esclops, pipes i cistells).

Cal destacar també que s'ha reservat un petit espai per mostrar la **col·lecció de peces arqueològiques** trobades a diferents jaciments de Llagostera entre els anys 60 i 70, a una de les campanyes arqueològiques dutes a terme per una iniciativa popular.

Gràcies a la donació d'aquesta col·lecció a l'Ajuntament, **es pot recrear part de la prehistòria i la història antiga de Llagostera.**

A més, Can Caciques presenta periòdicament "La Temporal", on s'exposen algunes de les peces de la **col·lecció etnològica** que no estan visibles a l'exposició permanent per descobrir al visitant aspectes propis de la **vida domèstica, la indústria i els oficis o costums populars del municipi.**

ALTRES DADES

- **Institució a la que pertany el Centre:**
Ajuntament de Llagostera
- **Activitats didàctiques que realitza:**

Visites guiades
Exposicions temporals
Tallers
Demostracions

Destrals de pelar. Detall de l'àmbit de El suro. Una espècie amb avantatges. Foto: Quim Paredes

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

HORARI D'OBERTURA AL PÚBLIC

El Centre roman obert:

- De dilluns a diumenge, de 10h a 14h.

MÉS INFORMACIÓ

Can Caciques
Centre d'Interpretació de Llagostera

C. Olivareta 38

17240 Llagostera, Girona

T. 972 830 005

cancaciques@llagostera.cat

Espai expositiu amb part dels àmbits de El suro i La terra. Foto: Quim Paredes

Font: Informació facilitada pel Centre d'Interpretació Can Caciques.

CENTRE DE VISITANTS DEL PARC NATURAL DE LA SERRA D'ESPADÀ

El Centre s'ubica a Eslida, localitat inclosa a l'espai protegit. Es tracta de l'antiga escola del municipi, que fou restaurada i condicionada pel seu ús com a centre de visitants.

Centre de Visitants del Parc Natural de la Serra d'Espadà, Eslida. Foto: Lluís Català

ESP AIS DEL CENTRE DE VISITANTS

Compta amb una exposició de 76 m² i un audiovisual com a principals recursos interpretatius.

Exposició:

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

► **El racó dels sentits**

Es treballa l'oïda mitjançant un conjunt d'esquellots, l'olfacte amb una estructura que conté plantes aromàtiques, la vista amb un trencaclosques del Parc, i el tacte amb una alzina surera en la que es pot simular la pela del suro.

► **Plafons informatius**

Expliquen la distribució de l'alzina surera a la Península Ibèrica, la tècnica de l'elaboració dels taps de suro, les carboneres i neveres d'Espadà, l'art de fer bastons, les oliveres i l'oli i les festes que es celebren als municipis del Parc.

► **Vitrines**

Contenen taps de suro i eines per fabricar-los, canyes, tascons de lledoner i un cistell amb rovellons, un rusc feta amb suro i una varietat de pots de mel.

► **Estructura modular**

Conté informació sobre els 19 municipis incloses al Parc Natural.

► **Maqueta del Parc Natural de la Serra d'Espadà**

► **La fauna**

Es pot conèixer la fauna present al Parc a través de les figures de goma-escuma distribuïdes per tot el centre.

► **Informació de la pela del suro**

Audiovisual *Parc Natural de la Serra d'Espadà*:

La funció principal d'aquest documental és realitzar una breu descripció del Parc, mostrant al visitant la seva diversitat d'elements i paisatges. Es posa l'accent en el fet de que es tracta d'un espai natural habitat.

ALTRES DADES

► **Institució a la que pertany el Centre:** Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient de la Generalitat Valenciana.

► **Activitats didàctiques que realitza:**

Atenció al visitant: acollida, atenció i orientació sobre les possibilitats i característiques del Parc.

Interpretació ambiental mitjançant la projecció de l'audiovisual i la visita auto guiada a l'exposició.

Programa d'Educació Ambiental dirigit a tot tipus de públic.

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

Exposició de recursos. Foto: Lluís Català

HORARI D'OBERTURA AL PÚBLIC

El Centre de Visitants roman obert:

- **De dimarts a diumenge, de 9h a 14h.**

Per consultar horaris de dies festius dirigiu-vos al mateix Centre de Visitants a través del número de telèfon de contacte o correu electrònic.

MÉS INFORMACIÓ

Centre de Visitants del Parc Natural de la Serra d'Espadà

C. Francisco Mondragón, 2
12528 Eslida, Castelló
T. 964 629 112

parque_espadan@gva.es
<http://parquesnaturales.gva.es>

Font: Informació facilitada pel Centre de Visitants del Parc Natural.

MUSEU D'IDENTITAT DEL SURO

El suro i San Vicente han estat companys inseparables des de mitjans del segle XIX.

El Museu del Suro, integrat a la Xarxa de Museus d'Extremadura, presenta la identitat del municipi a partir de la seva vinculació amb aquest producte natural.

Les seves instal·lacions compten amb una sala dividida en diferents espais per la seva exposició permanent. En primer lloc ens trobem amb el

diccionari del suro, el qual mostra diverses paraules clau d'aquesta cultura. A continuació, ens descobreix l'alzina surera i el seu entorn, la sureda, que constitueix una veritable llar per espècies amenaçades. Per descriure què és el suro, el Museu compta amb una peça fonamental, una llesca del tronc d'una alzina surera a la que anomenen *anells d'experiència*, ja que permet observar clarament totes les seves parts, les quals l'arbre ha anat creant al llarg de la seva vida.

El Diccionari del Suro. Foto: Lluís Català

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

Així, anem avançant cap als primers usos del suro, que es remunten a fa uns 3.000 anys, i conèixer a més els primers assentaments de la indústria surera a Espanya i Extremadura, i les manifestacions culturals i festives entorn aquest.

Posteriorment, seguim descobrint que el suro s'utilitza també en l'àmbit de la llar i l'economia

familiar amb utensilis com eines de matança, carmanyoles, seients, etc.

A partir d'aquí ja ens endinsem a la preparació i transformació del suro, des de la pela, passant per la fàbrica, fins a l'elaboració del tap, els diferents tipus i usos.

El suro a la llar. Foto: Lluís Català

ALTRES DADES

- ▶ **Institució a la que pertany el Museu:** Conselleria d'Educació i Cultura del Govern d'Extremadura; gestionat segons conveni de col·laboració amb l'Ajuntament de San Vicente de Alcántara.
- ▶ **Activitats didàctiques que realitza:**
  - Visites guiades
  - Visites específiques per escolars
  - Cursos de tast de vins i artesanía

MUSEUS I CENTRES D'INTERPRETACIÓ SURERS

Tallers per nens utilitzant materials de suro
Concerts
Jornades micològiques
Cinema
Sortides per visitar la pela del suro
Visites a fàbriques de suro

HORARI D'OBERTURA AL PÚBLIC

- De dimarts a divendres, de 10h a 14h i de 16h a 20h.
- Dissabte, diumenge i festius, de 10h a 14h.

Els dilluns el Museu roman tancat.

MÉS INFORMACIÓ

Museu d'Identitat del Suro

Av. Juan Carlos I, 33
06500 San Vicente de Alcántara, Badajoz
T. 924 410 945
laurabrixedo@hotmail.com

L'alzina surera i el seu entorn. Foto: Lluís Català

Font: Informació facilitada pel Museu d'Identitat del Suro.

COM DESCOBRIR ELS TERRITORIS SURERS?

Visita de l'associació barcelonina *Amics de la Pagesia* a una sureda de Llofriu, Palafrugell. Foto: RETECORK

COM DESCOBRIR ELS TERRITORIS SURERS?

COM DESCOBRIR ELS TERRITORIS SURERS?

Els territoris surers, rics en patrimoni natural, històric i cultural, ofereixen un ampli ventall de possibilitats adequades per a tots els públics.

Els amants de l'ecoturisme i la natura, els més aventurers, els gourmets i selectes, els històrics i tradicionals, les famílies i nens, els grans... trobaran en ells una multitud d'ofertes i productes per gaudir d'un **ecosistema únic i singular del Mediterrani Occidental.**

Bicicleta de muntanya per camins i itineraris senyalitzats. Foto: RETECORK

COM DESCOBRIR ELS TERRITORIS SURERS?

TURISME ACTIU

Tots i cadascun dels municipis surers **ofereixen una amplíssima oferta de turisme actiu**, la majoria lligat al patrimoni natural i els espais que els envolten, **ideals per a tot tipus d'activitat a l'aire lliure**.

El senderisme, la bicicleta de muntanya o l'equitació, cobren un paper protagonista ja que aquests territoris disposen d'una **extensa xarxa de camins i itineraris senyalitzats** que permeten, a més de descobrir el paisatge característic de cada zona, endinsar-se al patrimoni històric, cultural i etnològic d'aquests espais.

Via verda de Llagostera. Foto: Marc Sureda

També es poden realitzar esports d'aventura com l'escalada, el parapent o rutes amb vehicles a motor, ja siguin 4x4 o quad.

Altres tipus d'activitats molt esteses són les aquàtiques. Es poden realitzar al mar, per exemple als municipis de Calonge, Palafrugell i Los Barrios; o a rius i pantans, als pobles d'interior. L'oferta és molt àmplia: **patí de vela, kayak, piragüisme, paddel surf, kite surf, etc.**, a més de les interessants **rutes fluvials del Vaixell Balcón del Tajo**, al Parc Natural Tajo Internacional.

Així mateix, existeix també la possibilitat de contemplar unes panoràmiques inigualables a través de **viatges en globus**, es pot practicar **l'observació astronòmica**, el golf i *Pitch&Putt*; i el municipi de Sestrica és ideal pels amants de **l'espeleologia**.

COM DESCOBRIR ELS TERRITORIS SURERS?

ECOTURISME

Els territoris surers ofereixen una experiència única lligada a la interpretació dels hàbitats i recursos naturals dels seus municipis i entorns.

Mitjançant activitats programades, ens podem fondre amb la naturalesa així com descobrir la realitat rural d'aquestes poblacions. Tres de les activitats més destacades són:

► **L'albirament d'aus o *birdwatching***

La sureda alberga una **gran riquesa biològica**, i a més dels grans mamífers, **les aus són la joia faunística d'aquests espais naturals**. En aquests hàbitats viu l'àguila imperial ibèrica, l'àguila daurada, el voltor negre, la cigonya negra, el duc, la grua, etc., entre moltes d'altres.

Espais com la Sierra de San Pedro, el Parc Nacional de Cabañeros o el Parc Natural de Los Alcornocales ofereixen **rutes ornitològiques** per l'albirament d'aus.

► **La brama del cérvol**

Es coneix de manera comú com la brama al període de cel del cérvol, degut al so gutural que emeten els mascles. Aquesta època s'inicia a començaments de la tardor, normalment a finals de setembre. És un gran atractiu turístic i, per exemple, el municipi de Los Barrios realitza visites organitzades.

► **La pela del suro**

És l'activitat per excel·lència dels territoris surers i es du a terme a l'època d'estiu, normalment. Es tracta del procés manual d'extracció del suro de l'arbre, un espectacle únic al món al que van associades altres activitats com la traginaria.

Els traginers, amb les seves mules, són el nexa d'unió entre l'indret de treball i la zona on s'emmagatzema el suro. En alguns llocs, on l'orografia no permet que altres mitjans mecànics entrin a l'espessor del bosc, perviu aquest híbrid equí.

Espais naturals com la Sierra de San Pedro, el Parc Nacional de Cabañeros, o municipis com Eslida, San Vicente de Alcántara o Palafrugell, ofereixen visites així com realitzen festes específiques per mantenir viu aquest patrimoni rural.

A més d'aquestes activitats, també podem trobar **passejades micològiques**, rutes programades segons els temps de floració, etc. Cal destacar que els espais naturals estan gairebé sempre dotats d'**Aules de Naturalesa** així com descobrim **multitud d'empreses dedicades al turisme actiu i l'ecoturisme**.

COM DESCOBRIR ELS TERRITORIS SURERS?

Visita a la pela del suro, Llofriu. Foto: RETECORK

TURISME ETNOLÒGIC

Els municipis surers solen ser de tipus rural i, per això, alberguen un **gran ventall de tradicions, costums i cultura, en definitiva, lligades a aquest territori.**

Ofereixen noves experiències al visitant que li permeten endinsar-se a una realitat desconeguda fins el moment.

A través de rutes i itineraris podrem trobar bancals, pous de gel, masies, forns d'obra, molins tradicionals d'aigua, neveres, mines, etc., que possibiliten comprendre la relació de l'home amb el medi rural i les seves formes d'aprofitament.

Per conèixer aquest patrimoni, els recomanem que es dirigeixin a equipaments que funcionen com a **centres d'informació o museus etnològics.**

COM DESCOBRIR ELS TERRITORIS SURERS?

TURISME CULTURAL

El patrimoni cultural d'aquests territoris és ric i divers. La majoria dels municipis compten amb restes arqueològiques com monuments funerals, megàlits, etc. També trobem poblats ibèrics, castells, muralles, masies, molins medievals, restes arquitectòniques de l'ocupació àrab, preses, aqüeductes, etc. El patrimoni religiós compta amb restes d'esglésies preromàniques, ermites i monestirs.

El millor de tot és l'entorn en el que es troben, **envoltat la majoria de vegades d'un paisatge gairebé verge.**

A partir del segle XVIII, amb la implantació de la indústria surera, els municipis viuen una època de creixement i esplendor, dotant els seus carrers de cases senyorials i modernistes.

D'altra banda, cal destacar que disposen de tot tipus d'equipaments culturals que ens ajuden a entendre la seva realitat i d'on venen, a través de **rutes, visites guiades i col·leccions úniques i molt vinculades a la població local.**

TURISME GASTRONÒMIC

A més de tot l'exposat anteriorment, els territoris surers **poden presumir d'una àmplia oferta gastronòmica i de gran qualitat, seguint la dieta mediterrània i apostant per productes de proximitat.**

A gairebé cada zona trobem especialitats culinàries i plats singulars. **Els municipis d'interior**

gaudeixen d'una gastronomia selecta en relació a la carn de caça i els embotits, amb plats com el *buche*, a San Vicente de Alcántara, i tot tipus d'especialitats com la sopa de tomata calenta o formatge de cabra elaborat artesanalment. **A la costa, no falten els plats de peix i de tradició marinera.**

Els visitants descobriran als territoris surers alguns dels aspectes de la gastronomia mediterrània:

► Apicultura

L'apicultura, activitat ancestral a aquests territoris, ofereix encara avui una font d'ingressos pels seus habitants i, pel visitant, la possibilitat de conèixer un ofici artesanal.

Al Parc Nacional de Cabañeros, a la Sierra d'Hornachuelos i el Parc Natural de la Serra d'Espadà, existeix una gran activitat i inclús, ofereixen la possibilitat de realitzar tallers per descobrir tots aquells productes que deriven d'aquest ofici.

COM DESCOBRIR ELS TERRITORIS SURERS?

► Rutes de l'Oli

L'olivera i els seus fruits han estat presents a la història dels homes i han ocupat un lloc rellevant a les antigues civilitzacions mediterrànies. Actualment, l'oli d'oliva és un ingredient bàsic de la dieta mediterrània.

D'aquesta manera, al llarg dels territoris surers, s'ofereixen rutes per mostrar de prop el patrimoni cultural i natural lligat a aquest excel·lent producte, destacant, per exemple, la Ruta de l'Oli a la província de Toledo, amb la DO Montes de Toledo; la Ruta de l'Oli de la part nord de la Serra de Cadis; o altres denominacions d'origen com la DO Protegida de l'Empordà d'oli d'oliva verge.

► Enoturisme

Què millor que descobrir el suro de la mà del vi?

Són dues cares d'una mateixa moneda i uns paisatges que es fonen.

El **turisme enològic** està realment implantat en aquests territoris i a través de **rutes enològiques, tallers, degustacions i visites a bodegues i vinyers**, es descobreix una riquesa gastronòmica, cultural i, perquè no, de salut i bellesa, mitjançant la vinoteràpia, sense igual.

Visites a bodegues. Foto: Lluís Català

La Garoinada. Foto: Lluís Maimí

► Jornades gastronòmiques

Un altre gran atractiu turístic són les jornades gastronòmiques que realitzen els municipis surers al llarg de l'any. Aquests esdeveniments són una manera molt interactiva d'apropar els productes de proximitat i típics de la zona a tots els seus visitants.

Municipis com Calonge, Llagostera, Palafrugell, Santa Coloma de Farners, Sant Celoni i Tordera, ofereixen campanyes de diferent format per degustar per exemple el Menú de la Gamba, la cuina dels *Manaias*, d'inspiració romana, la Garoinada (eriçó de mar), la ratafia (licor elaborat a partir de la maceració de diferents fruits, herbes i espècies), la mongeta del Ganxet, etc.

COM DESCOBRIR ELS TERRITORIS SURERS?

TOURING

Una altra forma de descobrir l'encant d'aquests territoris és la combinació d'itineraris en cotxe amb la visita a elements d'interès del seu patrimoni i la realització de recorreguts a peu, a cavall, en bicicleta...

La major part dels municipis surers estan integrats en **rutes temàtiques** que profunditzen en algun aspecte relacionat amb la seva història, activitat econòmica, producte local, patrimoni natural, etc. És el cas, per exemple, de la **Ruta dels Pobles Blancs**, a Andalusia, o la **Ruta de la Plata**, que uneix Andalusia amb Astúries, passant per Extremadura i Castilla i Lleó.

Existeixen també circuits de tipus més local, com la **Ruta del Toro**, a la província de Cadis, els itineraris que proposen des del Parc Natural del Montseny o la comarca del Baix Empordà, a Catalunya.

EXPERIÈNCIES TURÍSTIQUES

Albirament d'aus a Les Gavarres. Foto: RETECORK

EXPERIÈNCIES TURÍSTIQUES

Al voltant de les diferents activitats descrites a l'apartat anterior, les empreses i entitats turístiques dels diferents territoris promouen **una àmplia gamma d'experiències**.

Així mateix, operadors turístics de tota Europa especialitzats en turisme actiu, cultural i de descoberta del territori, **organitzen estàncies temàtiques en els territoris surers**.

Per poder oferir-los-hi informació detallada d'aquestes activitats, la pàgina web *Descobreix els territoris surers* - www.visitterritorisurers.cat inclou un apartat que sota el títol **Experiències turístiques**, va incorporant totes aquestes ofertes que, en definitiva, són un bon aparador de les formes de descobrir l'excepcionalitat i singularitat d'aquests paisatges.

Jornada de replantació al Parc Natural de Los Alcornocales. Foto: GDR de Los Alcornocales

---

DESCOBREIX ELS TERRITORIS SURERS

www.visitterritorisurers.cat

DOSSIER DE PRESENTACIÓ

RETECORK
XARXA EUROPEA DE TERRITORIS SURERS

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

